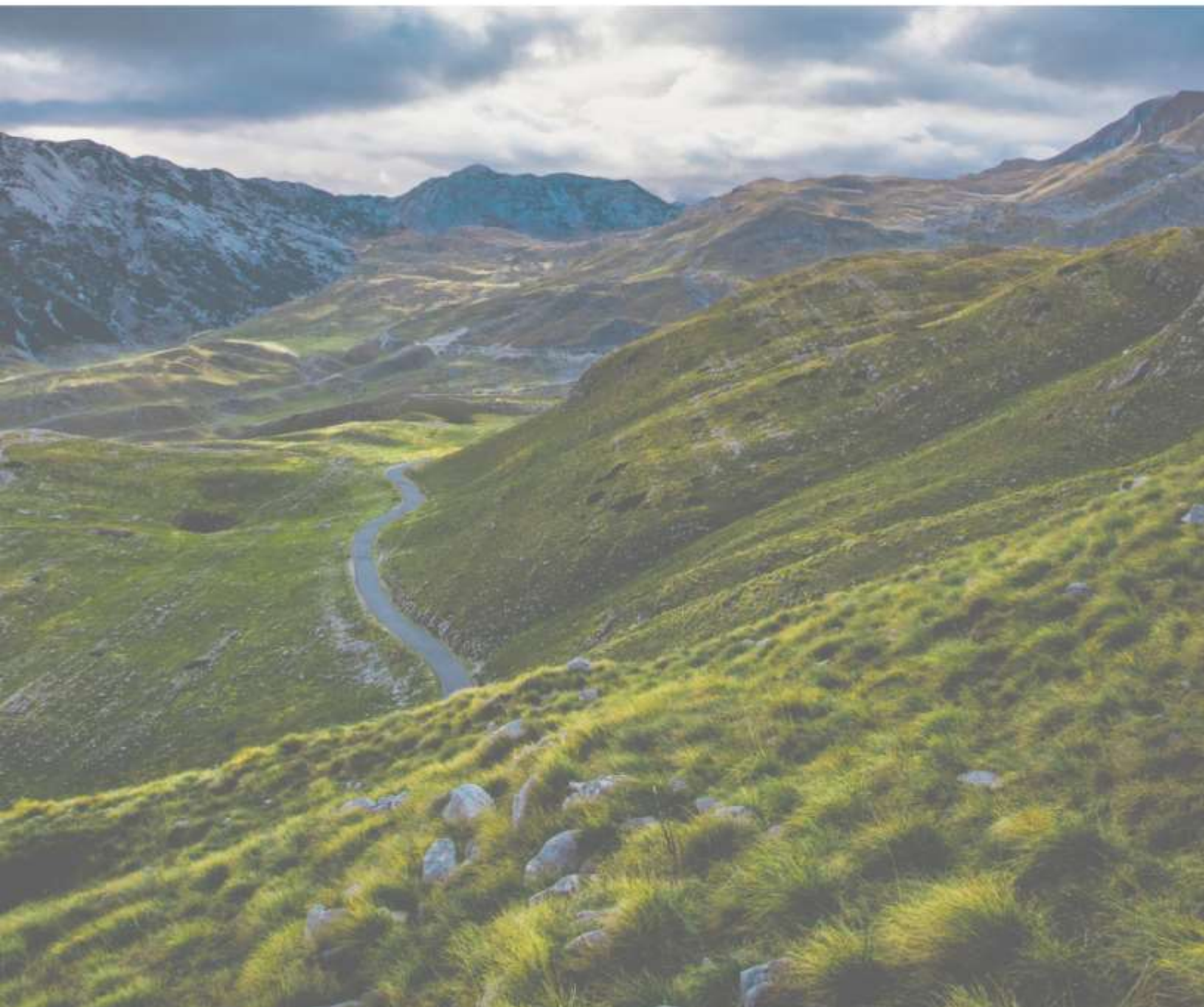

AGENCIJA ZA ZAŠTITU
ŽIVOTNE SREDINE
CRNE GORE

ENVIRONMENTAL
PROTECTION AGENCY
OF MONTENEGRO

Izvještaj o radu Agencije za zaštitu životne sredine za 2023. godinu

Sadržaj

Sektor za monitoring životne sredine.....	3
I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa).....	3
II OSTALE AKTIVNOSTI.....	5
III UČEŠĆE I REALIZACIJA PROJEKATA.....	6
IV SARADNJA SA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA.....	7
IZVJEŠTAVANJE PREMA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA.....	7
Sektor za zaštitu prirode	8
I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa).....	8
II OSTALE AKTIVNOSTI.....	11
Sektor za izdavanje dozvola i saglasnosti.....	12
I UPRAVNI POSTUPAK.....	12
II OSTALE AKTIVNOSTI.....	15
Sektor za upravljanje projektima i informacionu podršku za međunarodno i nacionalno izvještavanje u životnoj sredini	21
I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa).....	21
Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja.....	33
I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI	33
Kontinuirane i realizovane aktivnosti.....	33
Odjeljenje za sprovođenje ekonomskih instrumenata u oblasti zaštite životne sredine	37
I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa).....	37
II OSTALE AKTIVNOSTI.....	43
Služba za opšte i pravne poslove, ljudske resurse, finansije i javne nabavke	45

Sektor za monitoring životne sredine

I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa)

1. Izrađena i usvojena Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2022. godinu

Informacija o stanju životne sredine predstavlja osnovni dokument kojim se daje ocjena ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, kao i preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine. Shodno članu 57 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list RCG", br. 052/16, 073/19), Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore obavezna je da izrađuje i publikuje Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori, s predlogom mjera i konkretnih aktivnosti za poboljšanje postojećeg stanja i rješavanje ili ublažavanje identifikovanih problema.

Informacija je bazirana na podacima i analizama koje Agencija dobija kroz realizaciju godišnjeg Programa monitoringa po svim segmentima životne sredine. Program monitoringa na godišnjem nivou, za potrebe Agencije, realizuju institucije izabrane putem tenderske procedure.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 3. avgusta 2023. godine usvojila Informaciju o stanju životne sredine za 2022. godinu na predlog Ministarstva.

Informacija jedostupna na linku: [Informacija-o-stanju-zivotne-sredine-za-2022.-godinu.pdf \(epa.org.me\)](https://epa.org.me/Informacija-o-stanju-zivotne-sredine-za-2022.-godinu.pdf)

2. Izrađen Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2024. godinu

Na osnovu člana 55 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 052/16, 073/19), Agencija za zaštitu životne sredine obavezna je da predloži Program monitoringa životne sredine Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. Godišnji program monitoringa usvaja Vlada Crne Gore.

Monitoring životne sredine predstavlja sistematsko mjerenje i ispitivanje parametara kao i ocjenjivanje indikatora stanja i zagađenja životne sredine. Na osnovu dostupnih podataka sa mjernih mjesta o stanju životne sredine dobija se jasan uvid u promjene kvaliteta i kvantiteta životne sredine, emisije zagađujućih materija i korišćenje prirodnih resursa.

Realizacija programa monitoringa životne sredine jedan je od osnovnih zadataka iz oblasti zaštite životne sredine, jer rezultati monitoringa čine osnovu za ocjenu ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine kao i izradu godišnje informacije o stanju životne sredine, osnovnog dokumenta u kojem je predstavljena analiza i ocjena stanja životne sredine.

Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2024. godinu obuhvata tri programa:

1. Kvalitet vazduha
2. Alergeni polen suspendovan u vazduhu
3. Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu

Sprovođenje godišnjeg monitoringa svih segmenata životne sredine je obaveza definisana Zakonom o životnoj sredini, dok sredstva obezbijedena Zakonom o budžetu za 2024. godinu za sprovođenje ovog propisa nijesu dovoljna za sprovođenje monitoringa svih segmenata životne sredine. Finansijska sredstva nijesu obezbijedena za monitoring sljedećih segmenata životne sredine:

- Praćenje stanja biodiverziteta;
- Sistematsko ispitivanje nivoa nejonizujućih zračenja;
- Monitoring buke.

Što se tiče sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućih zračenja ne postoji izdata dozvola za obavljanje poslova sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućih zračenja, te iz toga razloga Program nije planiran, pa samim tim ni sredstva nijesu planirana.

Tender za monitoring morskog ekosistema raspisan je u novembru 2023. godine i pokriće analize za prvu polovinu 2024. godine.

Program monitoringa životne sredine za 2024. godinu biće realizovan u skladu sa smjernicama EU u ovoj oblasti, tj. sa preporukama Evropske agencije za zaštitu životne sredine (EEA) i standardima Evropske mreže za informisanje i posmatranje (EIONET). Dobijeni podaci kroz realizaciju ovog programa će se upravo i koristiti za izvještavanje prema navedenim međunarodnim institucijama, kao i prema Statističkom zavodu EU (EUROSTAT) i Statističkoj diviziji UN-a (UNSD).

Takođe, podaci iz realizacije Programa monitoringa predstavljaju osnovu za izradu Indikatora životne sredine, u skladu sa standardnom tipologijom Evropske agencije za zaštitu životne sredine.

Rezultati monitoringa životne sredine će poslužiti u definisanju preporuka i mjera koje treba sprovesti u narednom periodu u cilju poboljšanja stanja. Jasno je da monitoring životne sredine tako postaje važan faktor u planiranju politike zaštite životne sredine, kao i pokazatelj potrebe ugradnje principa i načela zaštite životne sredine u razvojne i strateške dokumente drugih sektorskih politika kao što je industrija, poljoprivreda, energetika i drugi.

Agencija za zaštitu životne sredine izradila je predlog Programa monitoringa životne sredine za 2024. godinu. Dokument je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 14. marta 2024. godine.

Napomena: Program monitoringa kvaliteta površinskih, podzemnih voda i voda za kupanje priprema organ državne uprave nadležan za vodoprivredu, a program monitoringa voda za piće priprema organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja, u skladu sa posebnim propisima. Agencija za zaštitu životne sredine daje mišljenje na planove monitoringa.

3. Izrađen Program praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2023/24. godinu

Na osnovu člana 30a stav 3 Zakona o zaštiti vazduha („Sl. list CG“, br. 025/10, 043/15), Agencija za zaštitu životne sredine je dostavila predlog Programa praćenja kvaliteta tečnih

goriva naftnog porijekla Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera koje donosi Godišnji program monitoringa.

II OSTALE AKTIVNOSTI

4. Učešće u ekološkim akcijama u organizaciji i koorganizaciji Agencije za zaštitu životne sredine u okviru kampanje "Za ljepšu i zdraviju Crnu Goru".
5. Učešće na brojnim radionicama u organizaciji nacionalnih institucija i nevladinih organizacija.
6. Kontinuirana komunikacija sa zainteresovanim stranama - medijima o stanju životne sredine sa posebnim akcentom na kvalitet vazduha.
7. Kontinuirani monitoring kvaliteta vazduha, servisiranje i etaloniranje mjernih stanica za vazduh.
8. Unos podataka u cilju izrade Izvještaja o ciljevima i strategiji održivog razvoja.
9. Učešće u ocjeni implementacije Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. za oblast površinskih i podzemnih slatkih voda.
10. Učešće u radnoj grupi za praćenje kvaliteta voda.
11. Učešće na sastancima komisije za vode, u 2023. je razmatrana tema o implementaciji Protokola o vodi i zdravlju, kao i dopuni ciljeva koje protokol treba da ispuni. Takođe je utvrđen prijedlog o transponovanju Direktive o vodi za piće u Zakon o obezbjeđivanju zdravstveno ispravne vode za ljudsku upotrebu i Pravilnik o parametrima, provjeri usaglašenosti, metodama, načinu, obimu analiza i sprovođenju monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku upotrebu.
12. Povodom 15 godina od osnivanja Agencije organizovana aktivnost dodjele 1000 stabala masline za građane. Akciju je pratila stručna video poruka o vremenu, načinu i pravilnoj sadnji masline.
13. Učešće u radnoj grupi za Nitratnu direktivu 91/676/EEZ, ranjiva područja u Crnoj Gori u odnosu na koncentraciju nitrata u vodi.
14. Učešće na Naučnoj konferenciji u Plavu i Gusinju, gdje smo prezentovali radove iz oblasti životne sredine.
15. Povodom Svjetskog dana voda, održane su edukacije djeci predškolskog i školskog uzrasta na temu „Budi promjena koju želis da vidiš“.
16. Učešće na konferenciji u Budvi (prezentacija) na temu „Voda i klimatske promjene“.
17. Učešće u radnoj grupi za statistiku voda.
18. Učešće u radnoj grupi za izradu Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena.
19. Davanje stručnih mišljenja na zahtjev za strateška i druga dokumenta uključujući stručne analize.
20. Sastanci sa predstavnicima Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera u vezi karakteristika nabavke višenamjenskog istraživačkog broda, koji bi trebalo da se nabavi kroz Projekat za potrebe Ministarstva i Agencije, kao i drugih državnih organa
21. Sakupljanje podataka za ažuriranje EMEP/EEA i GHG inventara.

22. Učešće u izradi III Dvogodišnjeg izvještaja o klimatskim promjenama (3BUR), Poglavlje GHG Inventar (1990-2019).
23. Učešće u nacionalnim i međunarodnim obukama na temu emisionih Inventara.
24. Učešće u radnoj grupi komisije vode za piće.
25. Učešće u aktivnostima na mjerenju (monitoringu) koncentracije alergenog polena, kao i izvještavanju o izmjerenim vrijednostima koncentracija alergenog polena u vazduhu.
26. Zaposleni u sektoru monitoringa su članovi radne grupe za izradu PRTR-a, i pohađali su inicijalnu obuku na ovu temu.
27. Sumiranje podataka za izvještaj o monitoringu polena za EAN Bazu.
28. Sumiranje podataka vezanih za koncentracije alergenog polena suspendovanog u vazduhu dobijenih tokom monitoringa u 2023. godini za izradu godišnjeg izvještaja za 2023. godinu.
29. Tehnička provjera rada stanice, postavljanje diska, provjera protoka vazduha na stanicama u Podgorici, Baru i Mojkovcu.
30. Koordinacija na aktivnostima za monitoringa polena u Podgorici, Baru i Mojkovcu.
31. Mikroskopiranje, determinacija polenovog zrna i brojnosti alergenog polena za Mojkovac.
32. Izračunavanje koncentracija polenovog zrna, izrada excel tabele i izrada semafora sa prognozom.
33. Izjave za TV Vijesti, RTCG i TV E o koncentracijama polena u vazduhu i alergijama.
34. Učestvovanje kao dio Cost akcije, CA18226 .
35. Aktivnosti vezane za projekat unapređenje kapaciteta za monitoring polena.
36. Aktivnosti vezane za geoportal zaštićenih dobara.
37. Aktivnosti na izradi Studija revizije plaža Jaz, Mogren, Slovenska, Bečićka, Miločerske i Sv. Stefan.
38. Aktivnosti na izradi Studija revizije NP Lovćen.
39. Aktivnosti na izradi edukativne karte.
40. Aktivnosti za nabavku materijala za monitoring polena.
41. Evidencija izvještaja monitoringa životne sredine.
42. Davanje stručnih mišljenja intersektorski, građanima, prema Ekološkoj inspekciji i drugim institucijama (Ministarstvima, NVO).

III UČEŠĆE I REALIZACIJA PROJEKATA

1. **Priprema Projekta za nabavku dva EKO čamca** za čišćenje površinskog otpada sa Skadarskog jezera, a takođe je urađeno istraživanje u brodogradilištima oko karakteristika navedenih čamaca.
2. **Učešće na Projektu MEP&M** (priprema Master programa u oblasti zaštite i upravljanja morskom životnom sredinom), kao i prisustvo radionicama i izvještavanje prema Univerzitetu Crne Gore – Pomorskom fakultetu Kotor (detaljnije u dijelu Sektora za upravljanje projektima i informacionu podršku za međunarodno i nacionalno izvještavanje u životnoj sredini).

3. **Učešće u realizaciji projekta „Upravljanje slivom rijeke Drim“ pod pokroviteljstvom Drin CORDA i Drin Core Group.**
4. **Sprovođenje projekta za razvoj prekograničnih dijagnostičkih analiza (TDA) –**
Ciljevi projekta: Projekat doprinosi razvoju Nacionalnih prekograničnih analiza u cilju poboljšanja Mediteranske prekogranične analize. Uočeni su glavni problemi zagađenja i klimatskih promjena morskog ekosistema sa posebnim fokusom na relevantne prekogranične probleme. Sredstva su obezbijeđena od strane UNEP/MAP GEF.
Trajanje projekta: Januar 2023 - Jul 2023.
5. **Projekat za poboljšanje implementacije Integrisanog programa monitoringa za morski ekosistem u Crnoj Gori (IMAP) sa podrškom implementaciji IMAP Zajedničkih indikatora (CI) 13, 14, 17, 18, 22 i 23.**
Ciljevi projekta: Projekat doprinosi implementaciji Integralnog programa monitoringa za morski ekosistem u Crnoj Gori (IMAP) u cilju boljeg sprovođenja IMAP zajedničkih indikatora (CI) 13, 14, 17, 18, 22 i 23 kako bi se obezbijedilo prikupljanje podataka koji će biti korišćeni za pripremu i dostavu Izveštaja o statusu kvaliteta Mediterana za 2023. godinu (2023 MED QSR). Organizacija finansiranja: UNEP/MAP GEF.
Trajanje projekta: jul 2022 - novembar 2023.

IV SARADNJA SA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

1. Učešće na sastancima Nacionalnih Referentnih Centara (NRC) za izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA)
2. Učešće na Strateškom okruglom stolu o povećanju otpornosti na klimatske promjene u sektoru vodosnabdijevanja i kanalizacije u skladu sa UNECE-WHO/Evropskim protokolom o vodi i zdravlju u Ženevi.
3. Uspostavljena je saradnja sa United for the Mediterranean organizacijom, i naši zaposleni su bili pozvani na njihov sastanak radne grupe za životnu sredinu.
4. Učešće na MEDPOL Focal point sastanku koji se održava svake druge godine u cilju poboljšanja aktivnosti i donošenja mjera za smanjenje zagađenja Mediterana.
5. Učestvovanje na sastancima za pojedinačne Akcione planove koje je donio UNEP MAP (eutrofikacija, kontaminanti i morski otpad).
6. Učešće na Info-RAC Focal Point sastanku, koji se bazirao na olakšavanju izvještavanja ugovorenih strana prema Barselonskoj konvenciji.
7. Učešće na pripremnoj radionici za pripremu Nacionalnih akcionih planova (NAPs) za period (2025-2035) za zemlje Mediteranskog regiona.

IZVJEŠTAVANJE PREMA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

1. Dostavljene su NFR tabele i Informative - Inventory Report za 1990-2019 prema EEA/EIONET i EMEP-u shodno izvještavanju o Inventaru emisija zagađujućih materija u

vazduhu. U saradnji sa UBA, Austrija odrađena je vremenska serija Inventara za 1990-2020. god. i redovno izvještavanje ka EEA/EIONET i EMEP-u.

2. Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za zaštitu životne sredine (EEA) o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori. U predviđenom roku i u zahtijevanom formatu dostavljeni su izvještaji o kvalitetu vazduha u EIONET bazu EEA, za 2021. godinu.
3. Kroz IPA projekat za Zapadni Balkan, a u saradnji sa Hidrometeorološkim zavodom Crne Gore i NRC-ijem za vode, popunjen templejt sa podacima vezano za Nutrijente i isti poslat Evropskoj Agenciji.
4. Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA) o zaštićenim područjima prirode (nacionalni nivo) – Common Database on Designated Areas (CDDA).
5. Godišnje izvještavanje prema Barselonskoj konvenciji, MEDPOL kancelariji preko sistema koji je osposobio Info-RAC. Prvi put ove godine tersirana je NEAT forma izvještaja koju su pripremile kolege iz CETI-ja, prema instrukcijama UNEP kancelarije iz Atine a verificovali zaposleni u sektoru za monitoring.

Sektor za zaštitu prirode

I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa)

1. Izrađene su: Crvena lista vodozemaca i gmizavaca, kao i Crvena lista dnevnih leptira Crne Gore, dok su:

- **U izradi Crvena lista biljaka Crne Gore**

Crvena lista ugroženih vrsta Crne Gore predstavlja prikaz statusa ugroženosti vrsta biljaka. Crvena lista je indikator biološke raznolikosti na zemlji. Ona ukazuje na smanjenje biološke raznolikosti, probleme u zaštiti i na vrste kojima su potrebni programi zaštite. Program Crvene liste (Red List Programme) ima za cilj identifikaciju taksona kojima je zaštita najneophodnija, kao i da ocijeni nacionalni (globalni) indeks narušenosti biodiverziteta. Tokom 2024. godine biće završena.

- **U izradi Crvena lista gljiva Crne Gore**

Crvena lista ugroženih vrsta Crne Gore predstavlja prikaz statusa ugroženosti vrsta gljiva. Crvena lista je indikator biološke raznolikosti na zemlji. Ona ukazuje na smanjenje biološke raznolikosti, probleme u zaštiti i na vrste kojima su potrebni programi zaštite. Program Crvene liste (Red List Programme) ima za cilj identifikaciju taksona kojima je zaštita najneophodnija, kao i da ocijeni nacionalni (globalni) indeks narušenosti biodiverziteta. Tokom 2024. godine biće završena.

- **U izradi Crvena lista riba Crne Gore**

Crvena lista ugroženih vrsta Crne Gore predstavlja prikaz statusa ugroženosti vrsta riba. Crvena lista je indikator biološke raznolikosti na zemlji. Ona ukazuje na smanjenje biološke raznolikosti, probleme u zaštiti i na vrste kojima su potrebni programi zaštite. Program Crvene liste (Red List Programme) ima za cilj identifikaciju taksona kojima je zaštita najneophodnija, kao i da ocijeni nacionalni (globalni) indeks narušenosti biodiverziteta. Tokom 2024. godine biće završena.

- **U izradi Crvena lista odonata Crne Gore**

Crvena lista ugroženih vrsta Crne Gore predstavlja prikaz statusa ugroženosti vrsta odonata. Crvena lista je indikator biološke raznolikosti na zemlji. Ona ukazuje na smanjenje biološke raznolikosti, probleme u zaštiti i na vrste kojima su potrebni programi zaštite. Program Crvene liste (Red List Programme) ima za cilj identifikaciju taksona kojima je zaštita najneophodnija, kao i da ocijeni nacionalni (globalni) indeks narušenosti biodiverziteta.

- **Izrada Crvene liste ekosistema – realizacija u toku 2024. godine.**

2. Izrada Monografije “Zaštićena prirodna baština Crne Gore” realizacija u toku 2024. godine.

3. Studije revizije

Shodno Zakonu o zaštiti prirode (“Sl.list CG”, br. 54/16, 18/19) član 35 predviđeno je da ukoliko se za zaštićeno područje koje je upisano u registar zaštićenih područja utvrdi da ne postoje podaci o granicama, ciljnim staništima i vrstama, organ uprave dužan je da obavijesti organ nadležan za donošenje akta o proglašavanju o potrebi pokretanja postupka revizije za to zaštićeno područje. Revizija zaštićenog područja pokreće se izradom studije revizije. S tim u vezi, tokom 2023. godine realizovane su sledeće studije revizije:

- **Studija revizije za NP Skadarsko jezero, NP Durmitor i NP Lovćen**

Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera pokrenulo je inicijativu za reviziju Studije zaštite N.P. Skadarsko jezero, N.P. Durmitor i N.P. Lovćen. Agencija za zaštitu životne sredine izradila je Studije za NP Skadarsko jezero, NP Durmitor i studije su predate naručiocu; a Studija revizije za Lovćen će biti predata i usvojena u toku 2024. godine.

- **Studije revizije za zaštićena područja u zoni i van zone Morskog dobra koje su 1968. godine stavljene pod zaštitu rješenjem Zavoda za zaštitu prirode i to:** Studija revizije za Ostrvo Stari Ulcinj, Ratac sa Žukotrljicom, Velika ulcinjska plaža, Mala ulcinjska plaža, Valdanos, Velji pijesak, Topolica, Sutomorska, Čanj i Perčin, Sveti Stefan (2), Miločer (2), Bečićka, Slovenska, Mogren i Jaz, Plaže: Buljarica, Lučice, Petrovačka i Drobni pijesak,
  - (i) parkovi u Herceg Novom,
  - (ii) stabla u zoni Morskog dobra i
  - (iii) stabla van zone Morskog dobra, Sastojina lovora i oleandera kod vrela Sopot.

Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera pokrenulo je postupak revizije zaštićenih područja iz 1968. godine čija je realizacija finansijski podržana od strane GEF projekta "Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore".

Studije urađene i predate Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, kao i Opštinama, u toku su javne rasprave. U 2024. godini donijeće se Akt o proglašenju kategorije, granica, statusa i režima zaštite.

Za 8. april 2024. godine zakazana javna tribina za Studiju Ratac sa Žukotrljicom i za plažu Pećin, opština Bar.

- **Studija revizije za zaštićeno područje spomenik prirode "Lipska pećina" u Prijestonici Cetinje**

Opština Cetinje pokrenula je postupak revizije Spomenika prirode Lipska pećina. Agencija za zaštitu životne sredine predala Studiju revizije naručiocu. U 2024. godini će biti javna rasprava i donešen Akt o proglašenju.

- **Studija revizije za Đalovića klisuru**

Opština Bijelo Polje pokrenula je inicijativu za reviziju Studije zaštite Đalovića klisure. Studija urađena i predata opštini Bijelo Polje, završena javna rasprava. Na sjednici Skupštine zakazanoj 25. marta predviđeno je usvajanje Odluke o proglašenju kategorije, granice, statusa i režima zaštite za zaštićeno prirodno dobro.

4. Studije zaštite

Tokom 2023. godine Agencija za zaštitu životne sredine je realizovala terenska istraživanja za izradu sledećih studija zaštite:

- **Nacrt Studije zaštite za rijeku Mrtvicu sa okolinom**

Opština Kolašin pokrenula je inicijativu za izradu Studije zaštite za rijeku Mrtvicu sa okolinom. Agencija za zaštitu životne sredine završila je Studiju zaštite i predala naručiocu, održane su tri javne tribine i jedan okrugli sto. Usvajanje Akta o proglašenju zaštićenog područja biće realizovano tokom 2024. godine od strane opštine Kolašin.

- **Nacrt Studije zaštite za Kapetanovo i Brničko jezero**

Opština Kolašin pokrenula postupak za izradu Studije zaštite Kapetanovog i Brničkog jezera. Agencija za zaštitu životne sredine odradila je terenska istraživanja. Studija predata opštini Kolašin na dalje postupanje.

- **Nacrt Studije zaštite rijeke Čehotine na teritoriji opštine Bijelo Polje**

Opština Bijelo Polje pokrenula postupak za izradu Studije zaštite rijeke Čehotine na teritoriji opštine Bijelo Polje. Završena su terenska istraživanja i Studija zaštite biće predata opštini Bijelo Polje do maja 2024. godine na dalje postupanje.

- **Nacrt Studije zaštite park šume Dulovina**

Opština Kolašin pokrenula postupak za izradu Studije zaštite **park šume Dulovina**. Studija predata opštini Kolašin i dostavljen izvještaj shodno njihovim komentarima, očekuje se zakazivanje javne rasprave.

- **Nacrt Studije zaštite lokaliteta Sopot i Dražin vrt**

Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera pokrenulo je inicijativu za Studije zaštite lokaliteta Sopot i Dražin vrt. Agencija za zaštitu životne sredine je predala Studiju, završila javne rasprave i čeka se proglašenje, od strane Vlade, novih zaštićenih područja u moru.

5. Preventivna zaštita

- Postupak preventivne zaštite Valdanosa i Maslinade u Ulcinju

Na zahtjev opštine Ulcinj, a koja je podržala inicijativu društva "Martin Šnajder Jakobi" i "Mogula", Agencija za zaštitu životne sredine je, shodno članu 37 Zakona o zaštiti prirode, pokrenula postupak preventivne zaštite Valdanosa i Maslinade u Ulcinju. Studija urađena i predana opštini Ulcinj i čeka se usvajanje odluke u 2024. godini.

6. Koordinacija istraživanja u svrhu prikupljanja podataka za Natura 2000 staništa i vrste, uključujući ptice u Crnoj Gori

Shodno Zakonu o zaštiti prirode (Sl. list Crne Gore 54/16, 18/19) u nadležnosti Agencije za zaštitu životne sredine je da sa drugim stručnim i naučnim institucijama prikuplja podatke za uspostavljanje ekološke mreže Natura 2000. Ekološka mreža Natura 2000 je preduslov pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji.

Tokom 2023. godine nastavljen je rad po pitanju sakupljanja podataka uz podršku državnog budžeta i projekta EUIF "Doprinos uspostavljanja Naturi 2000 u Crnoj Gori". Terenskom radu stručnjaka za staništa i vrste prethodila je obuka koja se sastojala iz kancelarijskog i terenskog dana. Na istoj je usaglašen plan rada u 2023. godini i odabrane su lokacije za rad. Stoga kartiranje stanišnih tipova i vrsta trajalo je u periodu maj-novembar 2023. godine.

II OSTALE AKTIVNOSTI

- Učešće na sledećim konferencijama i radionicama: Svjetska prirodna baština; Mobilizacija baza podataka Emerald mreže na Zapadnom Balkanu; Značaj uspostavljanja nacionalne mreže (EMERALD) zaštićenih područja u državama kandidatkinjama za pristup Evropskoj Uniji; Uspostavljanje Natura 2000 ekološke mreže u Crnoj Gori; IUCN-ova radionica obuke za pripremu Crvenih lista; Stručna misija TAIEX-a za transpoziciju Uredbe EU-a o Protokolu iz Nagoye.
- Smjernice i uslovi zaštite prirode za Program gazdovanja šumama;
- Uslovi i smjernice zaštite prirode za Programe lovstva;
- Webinari - EEA & Eionet Tematska radna grupa o šumama;
- Učešće u radnoj grupi za izradu izmjena i dopuna Zakona o zaštiti prirode;
- Davanje mišljenja za Izradu planova i programa (PUP, DUP, programa privremenih objekata) na osnovu člana 18 Zakona o zaštiti prirode (Sl. Crne Gore 54/16, 18/19);
- Davanje mišljenja na Planove upravljanja za Nacionalne parkove;
- Radionice na temu "Nacionalni okvirni plan za razvoj mreže integrisanih obalnih i morskih zaštićenih područja";
- Izdavanje Akata o uslovima i smjernicama zaštite prirode;

- Davanje stručnih mišljenja prema Sektoru za izdavanje dozvola i saglasnosti za radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima na osnovu člana 40 Zakona o zaštiti prirode (Sl. Crne Gore 54/16, 18/19);
- Davanje mišljenja na Nacrt planskih dokumenata na osnovu člana 28 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata (Sl. List Crne Gode br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 i 82/20) Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
- Davanje stručnih mišljenja za izdavanje dozvole za sakupljanje, korišćenje i promet nezaštićenih divljih vrsta biljaka i gljiva shodno članu 73 Zakona o zaštiti prirode i Pravilniku o bližem načinu sakupljanja korišćenja i prometa nezaštićenih vrsta biljaka i gljiva;
- Davanje mišljenja za izdavanje dozvola za naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim područjima odnosno područjima ekološke mreže i zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva;
- Kontinuirana komunikacija sa zainteresovanim stranama – medijima o stanju životne sredine;
- Okrugli sto na temu zaštite rijeke Lim;
- Okrugli sto - Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje ključnih područja biodiverziteta Crne Gore;
- Okrugli sto - Spomenik prirode Kanjon rijeke Cijevne: prilika za prirodu i ljude.

Sektor za izdavanje dozvola i saglasnosti

I UPRAVNI POSTUPAK

U 2023. godini, Agencija za zaštitu životne sredine - Sektor za izdavanje dozvola i saglasnosti je sproveo **1 364 upravna postupaka** kao i **293 drugih procedura koje su propisane zakonima**.

Na osnovu **Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** ("Sl. list Crne Gore", broj 075/18), Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu ("Sl list RCG", br. 020/07, „Sl. list Crne Gore", br. 047/13, 053/14, 037/19) i Pravilnika donijetih u skladu sa ovim Zakonom, završeno je ukupno 73 postupka procjene uticaja, od čega je: izdata 41 ekološka saglasnost na elaborat procjene uticaja; donijeto: 27 rješenja da nije potrebna izrada elaborata; 2 rješenja o obustavi postupka; 3 rješenja o odbijanju zahtjeva.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu** ("Sl. list RCG", br. 080/05, "Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11, 052/16) na osnovu podnijetih zahtjeva, Agencija za zaštitu životne sredine izdala je jednu (1) saglasnost na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i jedno (1) rješenje kojim se odbija saglasnost.

Shodno **Zakonu o industrijskim emisijama** ("Sl list Crne Gore", br. 017/19) Agencija je u toku 2023. godine primila dva (2) zahtjeva za izdavanje integrisane dozvole i dva (2) zahtjeva za produženje roka važenja integrisane dozvole. Od toga su realizovana dva (2) predmeta izdavanja dozvole, kao i jedan (1) predmet produženja važenja dozvole, dok je jedan postupak

produženja važenja dozvole još uvijek u toku. Pored toga, donijeto je jedno (1) rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanja dozvole čiji zahtjev potiče iz ranijeg perioda.

Shodno **Zakonu o životnoj sredini** („Sl.list Crne Gore“, br.52/16, 073/19) Agencija je donijela: jedno (1) Rješenje o izdavanju saglasnosti na Izvještaj o bezbjednosti i Plan zaštite od udesa za Seveso postrojenje, i jedno (1) Rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti na Izvještaj o bezbjednosti i Plan zaštite od udesa za Seveso postrojenje.

Na osnovu **Zakona o upravljanju otpadom** ("Sl. list Crne Gore", br. 64/11, 39/16) i podzakonskih akata u toku 2023. godine Agencija za zaštitu životne sredine je sprovela ukupno 311 upravnih postupaka, od čega je izdato: 8 rješenja za preradu otpada, 129 dozvola za tranzit i uvoz neopasnog otpada, 9 rješenja za upis preduzeća u registar sakupljača, odnosno prevoznika otpada, 6 rješenja za upis preduzeća u registar trgovaca, 7 rješenja za upis preduzeća u registar izvoznika neopasnog otpada, 79 saglasnosti na planove upravljanja otpadom proizvođača otpada, 63 rješenja o odbijanju zahtjeva, 10 dozvola za izvoz opasnog otpada.

Na osnovu **Zakona o zaštiti vazduha** ("Sl. list Crne Gore", br. 25/10, 40/11, 43/15, 073/19) Agencija za zaštitu životne sredine je sprovela 2 upravna postupka od kojih je izdato jedno (1) Rješenje za praćenje kvaliteta vazduha i jedno (1) Rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole o dozvoljenim emisijama zagađujućih materija u vazduhu.

Na osnovu **Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena** ("Sl. list Crne Gore", br. 073/19) Agencija za zaštitu životne sredine sprovela je 44 upravna postupka, od čega je izdato: 23 dozvole za uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci, 12 dozvola za obavljanje djelatnosti ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance, 6 rješenja za utvrđivanje kvote za uvoz HCFC 22 i HFC supstanci u 2024. godini, 2 rješenja o odbijanju zahtjeva i jedno (1) Rješenje o obustavi postupka za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance.

Na osnovu **Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini** ("Sl. list Crne Gore", br. 28/11, 28/12, 01/14) Agenciji za zaštitu životne sredine nije podnijet nijedan zahtjev.

Na osnovu **Zakona o zaštiti prirode** ("Sl. list Crne Gore", br. 54/16) i Zakona o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore ("Sl. list SRJ", br. 11/01) sprovedeno je ukupno 234 upravna postupka, od čega je izdato: 12 uvoznih CITES dozvola, 1 re-eksportna CITES dozvola, 2 izvozne CITES dozvole, 12 dozvola za uvoz i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja, 25 dozvola za sakupljanje nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja, 82 rješenja za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru, 24 rješenja kojim se ne dozvoljava obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru, 10 dozvola za speleološka istraživanja; 1 rješenje kojim se ne dozvoljavaju speleološka istraživanja, 26 dozvola za obavljanje naučno obrazovnih istraživanja; 1 rješenje kojim se ne dozvoljavaju naučno obrazovna istraživanja, 5 rješenja kojima se dozvoljava držanje divljih životinja u zatočeništvu, 31 uslova i smjernica zaštite prirode za izrade strategija, prostornih planova, planova postavljanja objekata privremenog karaktera, planova i programa

upravljanja i korišćenja prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, saobraćaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu), strateških planova razvoja i programa; 1 dozvola za unos stranih ili invazivnih vrsta i 1 rješenje o upisu u CITES registar naučno obrazovnih institucija.

Shodno **Zakonu o odgovornosti za štetu u životnoj sredini** („Sl. list Crne Gore”, br.27/14, 55/16), u postupku koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine u 2023. godini pokrenuto je po službenoj dužnosti/na osnovu zahtjeva ukupno 40 upravnih postupka od kojih su donijeta: dva (2) rješenja kojim je data saglasnost na predlog mjera remedijacije operaterima, dva (2) rješenja kojima je utvrđena šteta u životnoj sredini, tri (3) rješenja kojim je utvrđeno da radnje i aktivnosti ne predstavljaju štetu u životnoj sredini shodno Zakonu o odgovornosti za štetu u životnoj sredini, četiri (4) rješenja koja je drugostepeni organ vratio na ponovno odlučivanje.

Shodno **Zakonu o hidrografskoj djelatnosti** („Sl. list Crne Gore“, br. 26/10, 40/11 i 30/12), Agencija za zaštitu životne sredine je izdala jednu (1) dozvolu za obavljanje hidrografskih aktivnosti na pojasu teritorijalnih voda Crne Gore.

Shodno odredbama **Zakona o hemikalijama** („Sl. list Crne Gore“, br. 51/17) Agencija za zaštitu životne sredine u 2023. godini sprovela je ukupno 484 postupka, od kojih je izdato: 314 dozvola za uvoz hemikalija, 126 dozvola za uvoz ulja i maziva, 3 dozvole za izvoz hemikalija, 10 rješenja o odbijanju zahtjeva i 31 PIC saglasnosti (Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja).

Na osnovu **Zakona o biocidnim proizvodima** („Sl. list Crne Gore“, br. 54/16) Agencija za zaštitu životne sredine je sprovela ukupno 196 zahtjeva, od kojih je izdato: 179 rješenja o upisu u Privremenu listu biocidnih proizvoda, 4 rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida, dok je 13 zahtjeva odbijeno.

OSTALE PROCEDURE PROPISANE ZAKONIMA

Na osnovu **Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** (“Sl. list Crne Gore”, br. 075/18) i Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu (“Sl. list RCG”, br. 020/07, „Sl. list Crne Gore”, br. 047/13, 053/14, 037/19) donijeto je 174 mišljenja na urbanističko tehničke uslove.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu** ("Sl. list RCG", br. 080/05, "Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11, 052/16) na osnovu podnijetih zahtjeva, Agencija je izdala 35 mišljenja o odluci o izradi strateške procjene uticaja.

U skladu sa **Zakonom o zaštiti prirode** (“Sl. list Crne Gore“, br. 54/16 i 18/19) i Zakonom o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore (“Sl. list SRJ”, br. 11/01) izdato je 23 mišljenja o potrebi izdavanja CITES dozvola i svih/ostalih dozvola shodno Zakonu o zaštiti prirode.

U skladu sa **Zakonom o hemikalijama** („Sl. list Crne Gore“, br. 51/17) 37 preduzeća je upisano u nacionalni Registar hemikalija i izdato je 24 mišljenja o potrebi izdavanja rješenja za slobodan promet opasnih hemikalija.

II OSTALE AKTIVNOSTI

U toku 2023. godine Agencija za zaštitu životne sredine je implementirala sledeće aktivnosti:

1. Naziv aktivnosti: Implementacija Plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač (II faza)

Indikator uspešnosti: Organizovane obuke, unapređenje opremljenosti u servisnom sektoru i nabavka identifikatora/analizatora rashladnih fluida,

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Kao dio aktivnosti u okviru Projekta “Plan eliminacije HCFC supstanci” Agencija za zaštitu životne sredine realizovala je sledeće aktivnosti:

- Obuka za servisne tehničare: U periodu 9-10. februar; 23-24. mart; i 29-30. jun 2023. god. u Srednjoj stručnoj školi „ Ivan Uskoković“ održane su obuke za Pravilno rukovanje i servisiranje rashladnih i klima uređaja za 32 servisna tehničara. Obuke su organizovane u skladu sa Pravilnikom o programu stručnog osposobljavanja lica koja vrše djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance (“Sl. list Crne Gore”, br. 132/21).

- Unapređenje opremljenosti u servisnom sektoru (sektor rashladnih i klima uređaja):

U cilju poboljšanja tehničke opremljenosti sektora za servisiranje rashladnih i klima uređaja Agencija za zaštitu životne sredine je tokom 2023. godine raspisala konkurs i izvršila podjelu alata i uređaja za servisiranje rashladnih i klima uređaja kvalifikovanim preduzećima. Set opreme koji sadrži uređaj za prikupljanje rashladnih fluida, vakum pumpu, vagu, detektor curenja, cilindar za prikupljanje rashladnih fluida, komplet za lemljenje i drugi servisni alat doprinijeće unapređenju dobre servisne prakse u ovom privrednom sektoru. Pravilnom upotrebom i izborom odgovarajućih alata podiže se kvalitet servisiranja i smanjuju se curenja rashladnih fluida tokom popravki rashladnih i klima uređaja, čime se doprinosi očuvanju ozonskog omotača i ublažavanju klimatskih promjena.

- Unapređenje opremljenosti Uprave carina i Uprave za inspeksijske poslove:

U cilju unapređenja praćenja uvoza i izvoza supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci za potrebe Uprave carina Crne Gore obezbijedena su tri (3) identifikatora/analizatora rashladnih fluida, a za Upravu za inspeksijske poslove jedan (1).

2. Naziv aktivnosti: “Institucionalno jačanje za implementaciju Montrealskog protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač”

Indikator uspešnosti: Organizovan ekološki čas i promotivni materijal

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Povodom 16. septembra - Međunarodnog dana zaštite ozonskog omotača,

Agencija za zaštitu životne sredine je posjetila vrtić "Lane" u Podgorici i održala čas u prirodi na temu zaštite ozonskog omotača, a djeci su kao dio promotivnog materijala podijeljene majice sa porukom o zaštiti ozonskog omotača.

3. Naziv aktivnosti: Projekat "Plan za implementaciju Kigali Amandmana (Plan za smanjenje potrošnje HFC supstanci)

Indikator uspješnosti: urađen dokument

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: U okviru Projekta "Plan za Implementaciju Kigali Amandmana" tokom 2023. godine u saradnji sa UNIDOom kao implementacionom agencijom pripremljen je Plan za Implementaciju Kigali Amandmana (Plana za smanjenje potrošnje HFC sustanci)".

U cilju izrade Plana i prikupljanja podataka o potrošnji HFC supstanci, shodno uputstvu za pripremu dokumenta pripremljeni su upitnici i metodologija za prikupljanje i analizu podataka. U cilju dobijanja podataka upitnik je prosljeđen:

- uvoznicima/izvoznicima ODS i F-gasova,
- uvoznicima/izvoznicima opreme koja sadrži F-gasove,
- servisnim preduzećima u sektoru hladnje i klimatizacije (uključujući sektor auto klima),
- vlasnicima opreme u sektoru hladnje i klimatizacije,
- preduzećima za proizvodnju/montažu opreme u sektoru hladnje i klimatizacije,
- pravnim licima u sektoru za gašenje požara,
- pravnim licima/institucijama u sektoru aerosola (MDI).

Plan je pripremljen u skladu sa "Uputstvom za pripremu Plana za smanjenje potrošnje HFC sustanci" odobrenim od strane ExComa Multilateralnog fonda za implementaciju Montrealskog protokola, i upućen je na dalju proceduru i usvajanje na 94 ExCOM sastanku (27- 31. maj 2024. god.).

Takođe, u okviru Projekta u periodu 29-30. novembra organizovana je radionica „Kigali amandman - Plana za smanjenje potrošnje HFC sustanci u Crnoj Gori“. Cilj radionice je bio da se relevantnim zainteresovanim stranama prezentuju informacije o obavezama Crne Gore prema Kigali amandmanu; da prikaz potrošnje i upotrebe HCFC/HFC rashladnih sredstava u Crnoj Gori; da se upoznaju sa nacionalnim zakonodavstvom i novom regulativom EU za smanjenje potrošnje HFC rashladnih sredstava u Evropskoj uniji. Radionici su prisustvovali predstavnici: državnih institucija, vlasnici rashladne i klimatizacione opreme, uvoznika opreme i rashladnih fluida, predstavnici sektora rashladnih i klima uređaja, i obrazovnih institucija, itd.

4. Naziv aktivnosti: Dostavljanje godišnjih izvještaja Sekretarijatu za Ozon, Multilateralnom fondu za implementaciju Montrealskog protokola i UNIDO-u

Indikator uspješnosti: dostavljeni izvještaji

Status: realizovano

Obrazloženje: Agencija za zaštitu životne sredine je u aprilu 2023. godine, shodno odredbama Montrealskog protokola, dostavila, na propisanim obrascima godišnje izvještaje o potrošnji supstanci kontrolisanih Montreaskim protokolom, Sekretarijatu za Ozon i Multilateralnom fondu za implementaciju Montrealskog protokola. Takođe, u decembru 2023. godine Agencija je

dostavila godišnji izvještaj o napretku u implementaciji Plana za eliminaciju HCFC supstanci (II faza).

5. Naziv aktivnosti: Institucionalno jačanje za implementaciju CITES Konvencije

Indikator uspješnosti: organizovane obuke

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: U cilju sprovođenja CITES Konvencije, Agencija za zaštitu životne sredine je tokom 2023. godine organizovala obuke za carinske službenike, graničnu policiju i službenike Prirodnjačkog muzeja. Takođe, kao dio obaveza iz sprovođenja CITES Konvencije Agencija za zaštitu životne sredine je tokom 2023. godine, u saradnji sa Upravom carina, Upravom policije, Ekološkom inspekcijom i drugim relevantnim organima odgovornim za implementaciju CITES Konvencije u Crnoj Gori, učestvovala u konfiskacijama i smještaju CITES vrsta koje su bile predmet nelegalnog prometa i držanja, i to: 4 jedinke sokola, 2 jedinke Afričke ostrugaste kornjače, 1 jedinke boe i 1 jedinke pitona.

6. Naziv aktivnosti: Izrada godišnjeg izvještaja o količinama hemikalija i biocidnih proizvoda koje su uvezene, izvezene i stavljene u promet radi praćenja njihovog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu

Indikator uspješnosti: urađen izvještaj

Status: Realizovano – nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Agencija za zaštitu životne sredine izrađuje godišnji izvještaj o količinama hemikalija i biocidnih proizvoda koje su uvezene, izvezene i stavljene u promet radi praćenja njihovog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu, koje su sastavni dio Izvještaja o stanju životne sredine.

7. Naziv aktivnosti: Unapređenje rada Nacionalnog help-deska (iz oblasti upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima)

Indikator uspješnosti: objavljivanje/promovisanje informativnih materijala

Status: Nije realizovano

Obrazloženje: Informativni materijali (flajeri i brošure) koji su pripremljeni u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore (Metalurško-tehnološki fakultet) i Ministarstvom turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera:

- 3 flajera: „Pazi šta kupuješ!“, „Živa u kući bezbjedno rukovanje“ i „Šta je VOC?“ i „Hemijski proizvodi koliko korisni toliko i opasni“

- 3 brošure: „Za bezbjednu dječiju igru (ftalati u igračkama)“, „Da rastemo zdravo u svijetu hemikalija“ i „Da bezbjedno plaćamo račune (Bisfenol A u termalnom papiru)“ Za bezbjednu dječiju igru (Teški metali u igračkama)“ postavljeni su na sajtu Agencije, dio help-desk, link: <https://epa.org.me/help-desk>. Međutim, zbog nedostataka finansijskih sredstava materijali nisu odštampani.

Izrađeno je i Uputstvo namjenjeno operaterima i reciklerima otpada o rizicima koje nosi rukovanje otpadom koji sadrži PBDEs, HBB i HBCD hemikalije.

U toku 2023. godine stiglo je 43 pitanja na e-mail adresu help-desk@epa.org.me na koja je odgovoreno u najkraćem vremenskom periodu.

- 8. Naziv aktivnosti:** Organizovanje okruglih stolova (iz oblasti upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima) na temu izrađenih informativnih materijala (flajeri i brošure)
Indikator uspješnosti: Organizovanje okruglih stolova
Status: Nije realizovano
Obrazloženje: Informativni materijal (flajeri i brošure) koji su pripremljeni u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore (Metalurško-tehnološki fakultet) i Ministarstvom turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera postavljeni su na web stranici i društvenim mrežama Agencije za zaštitu životne sredine. Međutim zbog nedostataka finansijskih sredstava materijali nisu odštampani.
- 9. Naziv aktivnosti:** Implementacija Roterdamske konvencije o postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini
Indikator uspješnosti: Izrađen i dostavljen godišnji Izvještaj Sekretarijatu Roterdamske konvencije
Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu
Obrazloženje: Agencija za zaštitu životne sredine je u okviru aktivnosti na implementaciji Roterdamske konvencije i nacionalnih propisa za izdavanje saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini dostavila godišnji Izvještaj Sekretarijatu Roterdamske konvencije.
- 10. Naziv aktivnosti:** Saradnja sa Evropskom agencijom za hemikalije (ECHA)
Indikator uspješnosti: Izrada i dostavljanje godišnjeg izveštaja o radu nacionalnog help-deska
Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu
Obrazloženje: U cilju efikasnijeg obavljanja radnih zadataka povezanih sa sprovođenjem odredbi propisa preuzetih iz REACH, CLP i BPR, neophodno je da zaposleni na poslovima upravljanja hemikalijama kontinuirano razmjenjuju informacije i iskustava sa kolegama EU zemalja. S tim u vezi, u okviru ove aktivnosti će se obezbjediti nadogradnja u pogledu specifičnih znanja i iskustava kroz učešće zaposlenih u Agenciji za zaštitu životne sredine na obukama i sastancima u organizaciji ECHA (sastanci Help Net, na kojima predstavnici Crne Gore mogu da prisustvuju u svojstvu posmatrača i obuke koje u okviru prepristupne pomoći ECHA organizuje za predstavnike i predstavnice zemalja kandidata).
- 11. Naziv aktivnosti:** Projekat: „Jačanje sinergije između Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije “
Indikator uspješnosti: poboljšanje kapaciteta zemalja za primjenu odredaba konvencija
Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu
Obrazloženje: Sa ciljem uspostavljanja sinergijskog pristupa upravljanju hemikalijama i otpadom u Crnoj Gori kroz unapređenje regulatornog okvira, izgradnju kapaciteta i aktivnosti podizanja svijesti, kao i uspostavljanje efikasnog nacionalnog mehanizma za izvještavanje u vezi sprovođenja Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije Agencija za zaštitu životne sredine je tokom 2023. godine učestvovala na dva sastanka u organizaciji

Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i UNDP. Takođe, u okviru projekta Agencija je učestvovala, u vidu davanja komentara, tokom izrade:

1. Zajedničkog akcionog plana za implementaciju BRS i Minamata konvencija;
2. Upustva za implementaciju Bazelske konvencije;
3. Upustva za upravljanje dentalnim amalgamom;
4. Upustva za dugotrajne organske supstance (POPs) u e-otpadu;
5. Upustva za implementaciju Roterdamske i Minamate konvencije za carinu.

12. Naziv aktivnosti: Ispunjavanje obaveza u cilju implementacije Roterdamske konvencije o postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini

Indikator uspješnosti: Podnošenje obavještenja o konačnim regulatornim mjerama

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Ispunjavanjem i podnošenjem obavještenja o konačnim regulatornim mjerama za zabranjene i/ili ograničene hemikalije Sekretarijatu u skladu sa članom 5 teksta Konvencije, a u skladu sa kriterijumima iz Aneksa II i podnošenje formulara za obavještenja u skladu sa zahtjevima za informacije iz Aneksa I u kontekstu člana 5 Konvencije, i dostavljanje istih Sekretarijatu konvencije. Ovim aktivnostima se potvrđuje važnost adekvatne nacionalne infrastrukture za upravljanje pesticidima i industrijskim hemikalijama u zemlji. Izrada FRA notifikacija je u toku.

13. Naziv aktivnosti: Radionica "Sprovođenje Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu u lokalnim samoupravama"

Indikator uspješnosti: organizovane radionice

Status: realizovano

Obrazloženje: U cilju jačanja kapaciteta za sprovođenje Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu u lokalnim samoupravama, Agencija za zaštitu životne sredine je tokom 2023. godine organizovala dvije radionice. Na radionici su učestvovali predstavnici Opština koji se bave pitanjima životne sredine i izdavanjem dozvola/rješenja za procjenu uticaja na životnu sredinu.

UČEŠĆE U RADNIM GRUPAMA/INICIJATIVE:

- učešće u radnim grupama za izradu: Nacrta Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena, Nacrta Zakona o upravljanju otpadom, Izmjena i dopuna Zakona o biocidnim proizvodima, Strategije upravljanja hemikalijama 2024-2026. godine sa Akcionim planom;

- davanje mišljenja na: Zakon o biocidnim proizvodima, Pravilnik o listi supstanci koje se ne upisuju u registar hemikalija i ne podliježu stručnoj procjeni, Pravilnik o bližem sadržaju prethodnog obavještanja za izvoz hemikalija, Pravilnik o dopuni Pravilnika o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalije, Pravilnik o izmjenama i dopunama Liste klasifikovanih supstanci, Završni izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022.

- formirana radna grupa za pisanje Priručnika za sprovođenje Zakona o odgovornosti za štetu u životnoj sredini, članovi radne grupe su predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine, Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Uprave za inspeksijske poslove. U toku ovog izvještajnog perioda obavljen je prvi radni sastanak sa članovima radne grupe i podijeljeni zadaci shodno ulogama navedenih institucija u pisanju i primjeni ovog zakona. Takođe, dostavljeni su prvi materijali shodno podijeljenim aktivnostima.

- Agenciji su odobrena dva projekta od strane Bazelske Konvencije: « Podizanje svijesti o ekološkom upravljanju plastičnim otpadom u Crnoj Gori » i « Jačanje sistema upravljanja plastičnim otpadom u Crnoj Gori »

- u saradnji sa francuskim ekspertom trenutno zaposlenim u Agenciji napravljen predlog projekta za unapređenje upravljanja otpadom u Crnoj Gori. U navedenom projektom predlogu Agencija, pored Ministarstva i NVO-a koje će imati svoje projektne aktivnosti, će ukoliko se dobiju novčana sredstva omogućiti obuku za dostavljanje podataka svih obveznika shodno Zakonu o upravljanju otpadom radi uspostavljanja baze podataka o tokovima otpada.

UČEŠĆE NA KONFERENCIJAMA, RADIONICAMA I SASTANCIMA

U 2023. godini Sektor za izdavanje dozvola i saglasnosti učestvovao je na konferencijama, radionicama i sastancima iz djelokruga sektora (lokalnim, međunarodnim kao i online sastancima):

- 25 - 26. januar 2023. god., Beč, Austrija - radionica "Izrada Plana za Implementaciju Kigali Amandmana",
- Webinar o provjeri kompletnosti registracionih dosijea REACH (8. februar 2023.),
- 14. mart 2023. god., Međunarodna konferencija u Plavu - "Kako zaštititi rijeku Lim od Plavskog jezera do Drine",
- 19 - 25. mart 2023. god., Brisel, Belgija - Studijska posjeta "Prenos znanja i najboljih iskustava predstavnika belgijske institucije kao i organizacija koja se bave produženom odgovornošću u oblasti upravljanja otpadom",
- 5 - 6. aprila 2023. god. Nikšić - Konferencija "Unapređivanje upravljanja čvrstim otpadom",
- Informativna sesija o reviziji CLP-a (25. april 2023.),
- 26 - 28. april 2023. god., Ohrid, Sjeverna Makedonija - Regionalni sastanak zemalja Istočne Evrope i Centralne Azije / UNEP-OzoneAction "Jačanje kapaciteta u cilju postepenog smanjenja potrošnje HFC-a u skladu sa Kigali amandmanom",
- 1 - 12. maj 2023. god., Ženeva, Švajcarska - „Zasijedanje zemalja potpisnica Bazelske, Roterdamske i Stokholmske konvencije (COP),
- 23 - 26. maja 2023. god., Helsinki, Finska - Sastanak HelpNet-a i godišnji sastanak IPA,
- 31. maj 2023. god. – „Jačanje sinergije između Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije”,
- 8. jun 2023. god. - Webinar o promjeni formata IUCLID 6,
- 14 – 16. jun 2023. god., Beč, Austrija - Radionica "Izrada Plana za smanjenje potrošnje HFC supstanci",

- 2 - 7. jul 2023. god., Bangkok, Tailand – 45. sastanak otvorene radne grupe za implementaciju Montrealskog protokola i workshop “Jačanje kapaciteta za implementaciju Montrealskog Protokola”,
- 17 - 18. jul 2023. god., Beograd, Srbija - Bilateralni sastanak “Implementacija PRTR protokola i e-PRTR direktive u Crnoj Gori”,
- 14. septembar 2023. god. - Webinar REACH Update on open HelpEx questions
- 20-22. septembar 2023 god., Plav i Gusinje - Međunarodna naučna konferencija "Zaštita prirode i životne sredine, stanje, značaj i perspektive", a povodom jubileja 15 godina rada Agencije za zaštitu životne sredine, ujedno i 32. godine od donošenja Deklaracije o ekološkoj državi.
- 25 – 28. septembar 2023. god. Aman, Jordan – Zajednički sastanak Mreže za Istočnu Evropu i Centralnu Aziju i mreže za Zapadnu Aziju za ozon/ UNEP-OzoneAction;
- 12. oktobar 2023. god., Podgorica - Panel diskusija na temu „Uloga standarda ISO 14001 u upravljanju otpadom“, koju je organizovao Institut za standardizaciju Crne Gore u okviru projekta IPA 2020. Povećanje kapaciteta institucija nadležnih za harmonizaciju i implementaciju EU zakonskog okvira u oblasti konkurentnosti i inovativnosti,
- 16. oktobar 2023. god., - Radionica “Izgradnja održivih kapaciteta za ažuriranje NIP Stokholmske konvencije (Nacionalni plan implementacije)“,
- 22 – 27. oktobar 2023. god., Nairobi, Kenija – 35. sastanak strana Montrealskog Protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i workshop “Energetska efikasnost u kontekstu Kigali Amandmana“,
- 24 – 25. oktobar 2023. god., Tirana, Albanija - Obuka za trenere na temu „Jačanje kapaciteta nacionalnih vlasti u suočavanju sa izazovima trgovine ilegalnim opasnim otpadom u Jugoistočnij Evropi“,
- 25. oktobar 2023. god. - IPA IUCLID obuka o IT bezbjednosti,
- 9 – 10. novembar 2023.god., Tirana, Albanija – Nacionalna konferencija "Kigali amandman - KIGALI AMANDMAN – Zalaganja industrije za zaštitu klime u Albaniji”,
- Webinar regulatorne radionice RECH, CLP i BPR održane u novembru 2023.
- 21. novembar 2023. god. - Webinar IUCLID 6,
- Prevod dokumenta 'REACH-EN-FORCE-7.
- Učešće u radnoj grupi za uspostavljanje informacionog sistema za produženu odgovornost proizvođača (EPR).
- Prisustvo predstavnika sektora za izdavanje dozvola i saglasnosti i direktora Agencije na sastanku sa predstavnicima Svjetske banke na kojem su predstavljene buduće aktivnosti koje se odnose na tehničku pomoć koju će isti obezbjediti za jačanje administrativnih kapaciteta u oblasti upravljanja otpadom.

Sektor za upravljanje projektima i informacionu podršku za međunarodno i nacionalno izvještavanje u životnoj sredini

I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa)

Kontinuirane i realizovane aktivnosti

1. Naziv aktivnosti: Izrada prekogranične dijagnostičke analize za zagađenje morskog ekosistema

Indikator uspješnosti: Izrađen dokument

Status: Realizovano

Obrazloženje: Agencija za zaštitu životne sredine u okviru saradnje sa UNEP/MAP-om kao implementacionom agencijom za GEF Projekat „Smanjenje zagađenja štetnim hemikalijama i otpadom u hot spot tačkama Mediterana i mjerenje napretka u odnosu na uticaje“, koji je dio MedPrograma izradila je Nacionalnu prekograničnu dijagnostičku analizu (TDA). Ista se sastojala od tematskih procjena koje se odnose na:

- Zagađenje morskih voda od strane izvora sa kopna i mora;
- Otpad i morski otpad;
- Morska staništa, biodiverzitet i ekosisteme;
- Prilagođavanje klimatskim promjenama, ublažavanje i društveno – ekološka otpornost;
- Degradacija obalnog pojasa i opcije obnove;
- Okviri za monitoring stanja morskog ekosistema i indikatori.

Dokument je predat UNEP/MAP-u 11.04.2023. i prihvaćen od strane UNEP/MAP-a čime je ova aktivnost uspješno realizovana.

2. Naziv aktivnosti: Realizacija Ugovor male vrijednosti sa UNEP/MAP-om u kontekstu podrške realizacije praćenje stanja morskog ekosistema

Indikator uspješnosti: Realizovan program monitoringa shodno Projektnom zadatku i Prihvaćen izvještaj o realizaciji projekta

Status: Realizovano

Obrazloženje: Agencija za zaštitu životne sredine u okviru saradnje sa UNEP/MAP-om potpisala je Ugovor male vrijednosti za podršku realizacije praćenje stanja morskog ekosistema za eutrofikaciju, kontaminante i morski otpad. U okviru realizacije datog Ugovora realizovale su se aktivnosti monitoringa kao podrška aktivnostima finansiranim iz državnog budžeta, koordinacije realizacije pojedinih segmenata, praćenje unošenja podataka u bazu od strane angažovanih institucija (CETI-ja i IBM), izvještavanje prema UNEP MAP-u. Kompletni rezultati projekta predate su UNEP/MAP-u 30.11.2023. i isti je nakon toga prihvaćen kao uspješno realizovan.

3. Naziv aktivnosti: Održavanje i unapređenje, opreme i informacionog sistema životne sredine kroz IT podršku

Indikator uspješnosti: Funkcionalna oprema i servera i hardvera Agencije za zaštitu životne sredine

Status: realizovano- nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Usljed Cyber napada koji se desio 2022. godine realizovano je kompletno restrukturiranje načina korišćenja personalnih računara, koristeći mrežnu infrastrukturu i izlazak na internet koristeći resurse Ministarstva javne uprave.

Svaki računar koji se nalazi u zgradi je prošao proceduru:

- Backup svih podataka
- Reinstalacija svih računara
- Učlanjivanje u domen sa novim polisama i politikama

- Povratak podataka,
- Novi domenski nalozi, sa novim procedurama,
- Novi mail nalozi.

Kao organ državne uprave dužni smo da pratimo smjernice i sugestije Ministarstva javne uprave.

Obaveza kreiranja savremenog informacionog sistema kao i nesmetanog rada Agencije vezanog za IT podršku podrazumijeva niz aktivnosti i to:

- održavanje softvera i hardvera,
- sistemsku i komunikacionu podršku,
- uspostavljanje i održavanje računarske mreže sa elementima zaštite,
- definisanje programske opreme i njeno generisanje i modifikacija,
- kontrolu svih postupaka vezanih za sigurnost, zaštitu i tajnost podataka,
- kreiranje i održavanje datoteka,
- izradu, razradu i realizaciju aplikacija, projektovanje i izgradnju baza podataka i njihovo održavanje,
- održavanje, razvoj i ažuriranje web sajta Agencije,
- kontrolu i praćenje uslova u kojima sistem radi.

Kako sistem traži redovno održavanje, realizovano je svakodnevno obavljanje poslova na održavanju hardvera i softvera, praćenja rada cjelokupnog informacionog sistema kao i poslovi unapređenja i prilagođavanja nove opreme prema potrebama Agencije. Takođe, realizovano je i održavanje serverske opreme, redovno ažuriranje servisa i kontinuirano vršenje bekapovanja podataka sa kojima raspolaže Agencija (počev od januara 2023. godine).

4. Naziv aktivnosti: Održavanje i ažuriranje WEB sajta Agencije za zaštitu životne sredine

Indikator uspjehnosti: Ažuriran zvanični i dopunjen zvanični sajt Agencije

Status: djelimično realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Web sajt Agencije je centralno mjesto na kome se objavljuju svi ambijentalni podaci koje Agencija prikuplja. Sektor za upravljanje projektima i informacionu podršku za međunarodno i nacionalno izvještavanje u životnoj sredini je odgovoran za održavanje i unos podataka na Web stranicu. Zbog svoje specifične namjene Web sajt Agencije se svakodnevno ažurira i dopunjava novim sadržajima. Prikupljeni podaci o stanju životne sredine kao i razni izvještaji i podaci su javno dostupni putem web stranice, što znači da se podaci koji se nalaze u centralnoj bazi prenose i prezentuju na istoj. Centralni web sajt Agencije je stoga bio funkcionalan i sa ažurnim informacijama tokom cijele godine.

Dalje, tokom 2023. godine je započeo projekat izrade redizajn sajta Arhus centara, kao i kreiranje sajta www.arhuscentri.me na kojem će se nalaziti informacije o aktivnostima sva četiri arhus centra u Crnoj Gori, kao i poboljšana anonimna konekcija (po zahtjevu) sa zainteresovanim stranama sa prijavom problema sa kojima se susreću u životnoj sredini. Aktivnosti na dnevnom ažuriranju oba web sajta će biti nastavljene i tokom 2024. godine.

Web sajt za uvid u koncentraciju polena: www.polenmontenegro.wixsite.com/polenepa daje nedeljni prikaz stanja polena u Crnoj Gori i zbog svoje specifičnosti ažurira i dopunjava se na nedeljnom nivou.

Kako zbog nedostatka sredstava isto nije urađeno u protekloj godini, tokom 2024. je planirana aktivnost izrade novog modernijeg i naprednijeg web sajta o koncentraciji polena u Crnoj Gori.

Takođe, plan je i proširivanje mreže sa još nekoliko polenskih stanica.

5. Naziv aktivnosti: Funkcionalne web aplikacije i njihovo održavanje - Aplikacija Vazduh

Indikator uspjehnosti: Ažurirana aplikacija za vazduh

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Aplikacija Vazduh koja se nalazi na stranici www.epa.org.me/vazduh/ u protekloj godini zabilježila je veliku posjećenost bez ikakvih zastoja u njenom radu. U toku 2023. godine posvećena je pažnja praćenju komunikacije samih stanica na terenu sa aplikacijom, kao i do sada. Sajt je unaprijeđen sa prikazom indexa kvaliteta vazduha.

6. Naziv aktivnosti: Funkcionalne web aplikacije i njihovo održavanje - Registar otpada 3R

Indikator uspjehnosti: Web aplikacija u funkciji - 3R registar

Status: djelimično realizovano- nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Kako je registar 3R od instalacije na serveru Agencije za zaštitu životne sredine usljed Cyber napada Ministarstvo javne uprave znatno je postrojilo procedure za puštanje servera i informacionih sistema na internet. Jedan od zahtjeva je da se potpišu ugovori sa spoljašnjim vendorima koji su kreirali informacioni sistem. Registar otpada - 3R je kreiran 2021. godine i od tada nije plaćano održavanje stoga nije bilo moguće da se stavi u funkciju. Proces migracije na servere Ministarstva javne uprave je započet sredinom decembra 2023. godine, a po ugovoru za taj proces je potrebno 35 do 55 radnih dana. Planovima za 2024. godinu predviđena su sredstva sa ažuriranje i održavanje 3R sistema.

7. Naziv aktivnosti: Funkcionalne web aplikacije i njihovo održavanje - Ažuriran modul o nacionalnim zaštićenim područjima sa GIS funkcionalnostima

Indikator uspjehnosti: Ažuriran modul o nacionalnim zaštićenim područjima sa GIS funkcionalnostima

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Modul o nacionalnim zaštićenim područjima sa GIS funkcionalnostima (npr. snimanje, čuvanje, uređivanje, provjera i prikazivanje podataka) i prikazivanje u trenutnom ISNC-u (<http://zastitapriode.me/services>) uzimajući u obzir podatke sa portala <http://priodainfo.me/> razvijen je tokom 2020. godine u okviru GIZ projekta Otvoreni regionalni fond za jugoistočnu Evropu - Biodiverzitet (ORF BD) i podprojekta: Regionalna mreža za informisanje i izvještavanje o biološkoj raznolikosti (BIMR 2). Buduće rukovođenje, nadogradnja i razvoj ISZP-a se ustupilo Agenciji za zaštitu životne sredine, te s tim u vezi nastavilo se sa aktivnostima na ažuriranju/dopuni podataka i tokom 2023. godine u skladu sa dobijenim informacijama od strane Sektora za zaštitu prirode.

8. Naziv aktivnosti: Funkcionalne web aplikacije i njihovo održavanje - Ažurirana web aplikacija za unošenje, provjeru i obradu okeanografskih parametara sa bazom podataka za izvještavanje o stanju morske sredine

Indikator uspješnosti: Ažurirana web aplikacija za unošenje, provjeru i obradu okeanografskih parametara sa bazom podataka za izvještavanje o stanju morske sredine

Status: Realizovano - realizuje se u kontinuitetu

Obrazloženje: Tokom 2021. godine uspostavljanja web aplikacije za unošenje, provjeru i obradu okeanografskih parametara sa bazom podataka za izvještavanje o stanju morske sredine kroz projekat GEF Adriatic. Cilj ovog sistema je da Agenciji za zaštitu životne sredine obezbijedi bazu podataka za unos, provjeru i obradu okeanografskih podataka od strane svih institucija zaduženih za njihovo prikupljanje. Osim za samo skladištenje podataka, baza je neophodna i za kreiranje izvještaja prema međunarodnim tijelima kao što su Barselonska konvencija i Evropska agencija za životnu sredinu. Sistem se intenzivno koristio tokom 2023. godine kroz unos podataka o morskom-ekosistemu od strane institucija koje realizuju program monitoringa praćenja stanja morskog-ekosistema a to su CETI i Institut za biologiju mora. U istu su unešeni svi podaci prikupljeni kao rezultat monitoringa morskog ekosistema za oblasti eutrofikacija, kontaminanti, morski otpad, staništa (morska trava i koralji) i invazivne vrste. Baza se redovno održava i korisnicima se pruža podrška od strane externog vendedora.

9. Naziv aktivnosti: Funkcionalne web aplikacije i njihovo održavanje - Ažurirana baza podataka za Naturu 2000

Indikator uspješnosti: Ažurirana baza podataka za Naturu 2000

Status: Realizovano- realizuje se u kontinuitetu

Obrazloženje: Baza podataka za Naturu 2000 ima za cilj čuvanje, pregled i upravljanje podacima o rasprostranjenju i stanju staništa i vrsta na teritoriji Crne Gore koji služe u svrhu budućeg određivanja potencijalnih područja Nature 2000. Sistem omogućava upravljanje podacima koje podržava GIS tehnologiju. Baza je u fazi razvoja u smislu integracije do sada dostupnih podataka o rasprostranjenju staništa i vrsta sakupljenih u skladu sa metodologijom Nature 2000. S tim u vezi tokom 2023. godine nastavile su se aktivnosti na ažuriranju i održavanju baze podataka i u istoj su uneseni svi podaci do 2023. godine po ovom pitanju. Održavanje se realizovalo regularno od strane eksternog vendedora.

10. Naziv aktivnosti: Ponovno uspostavljanje komunikacije mjernih stanica za merenje jonizujućih zračenja u životnoj sredini

Indikator uspješnosti: Uspostavljena komunikacija mjernih stanica za merenje jonizujućih zračenja u životnoj sredini

Status: realizovano- nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Mjerne stanice koje se nalaze u 5 opština nijesu imale komunikaciju sa centralnim serverom. Ovaj problem je riješen ponovnom konfiguracijom, a dodate su i mjerne stanice u 2 opštine. U toku ovog postupka ustanovljeni su tehnički problemi u radu dvije stanice, te će to biti realizovano i otklonjeno u toku 2024. godine (čekaju se rezervni djelovi).

11. Naziv aktivnosti: Podrška u međunarodnom izvještavanju

Indikator uspješnosti: Poslati izvještaji (Podaci) prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu i Barselonsku konvenciju

Status: Realizovano

Obrazloženje: Sektor za upravljanje projektima i informacionu podršku za međunarodno i nacionalno izvještavanje u životnoj sredini je obezbijedilo informacionu podršku nominovanim nacionalnim referentnim centrima i fokal pointima međunarodnih konvencija u procesu izvještavanja i slanja podataka o stanju životne sredine. Konkretno poslali su podaci u UNINFO sistem Barselonske konvencije po pitanju morskog ekosistema. Zatim poslali su podaci i Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA) za oblast kvaliteta vazduha, voda i zaštićenih područja, kao i inventar gasova i LRTAP.

12. Naziv aktivnosti: Uspostavljanje registara ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR sistem)

Indikator uspješnosti: Uspostavljen funkcionalan registar ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR sistem)

Status: djelimično realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Kreiranje aplikacije, koja će se dobiti kao rezultat Regionalnog projekta čiji je korisnik rezultata i Agencija za zaštitu životne sredine, je u testnoj fazi i odmah početkom 2024. godine započeće se instalacija Registra ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR sistem). S tim u vezi, realizovana je intezivna komunikacija sa timom koji radi razvoj aplikacije kako bi se sve procedure uskladile sa zahtjevima Ministarstva javne uprave.

13. Naziv aktivnosti: Informacioni sistem EIS- Održavanje i unapređenje Informacionog sistema životne sredine

Indikator uspješnosti: Funkcionalan EIS sistem

Status: nije realizovano

Obrazloženje: Informacioni sistem EIS se od instalacije nalazio na serveru Agencije za zaštitu životne sredine i korisnici su ka istom imali pristup putem interneta. Usljed Cyber napada Ministarstvo javne uprave znatno je postrožilo procedure za puštanje servera i informacionih sistema na internet. Neophodno je reinstalirati kompletnu hardversku opremu što je i urađeno ali je zahtijevalo vrijeme. Dodatno, jedan od zahtjeva je da se potpišu ugovori sa spoljašnjim vendorima koji su kreirali informacioni sistem (EIS je kreiran 2016. godine) i od tada nije bilo sredstava za plaćano održavanje. Za njegovo ponovno stavljanje u funkcionisanje potrebno je odvojiti dodatna materijalna sredstva. Stoga, zbog pravila koje je donijelo Ministarstvo javne uprave i protoka vremena dok su se ispunili drugi preduslovi iz ovih zahtjeva sistem nije bilo moguće staviti u funkciju tokom 2023. godine.

14. Naziv aktivnosti: Ažuriranje baza podataka za vođenje evidencije izdatih dozvola

Indikator uspješnosti: Ažurirana baza izdatih dozvola i objavljeni izvještaji izdatih dozvola u tekućoj godini na sajtu

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: Baza podataka za vođenje evidencije izdatih dozvola kontinuirano se ažurira novim podacima i isto je redovno realizovano tokom 2023. Pomenuta baza sadrži informacije o svim dozvolama koje izdaje Agencija za zaštitu životne sredine. U toku 2024. godine planirano je da se nastavi upotreba navedene baze sve dok nova web aplikacija sa bazom izdatih dozvola ne bude funkcionalna i adekvatna za potrebe Agencije, a na čemu se intenzivno radi. Na

osnovu pomenute baze kreiraju se izvještaji o izdatim dozvolama u tekućoj godini i isti se objavljuju na sajtu Agencije.

15. Naziv aktivnosti: Priprema i implementacija projekata u životnoj sredini

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Objasnenje: Tokom 2023. Agencija za zaštitu životne sredine aktivno je radila na realizaciji započetih projekata kao i konkurisanju i podršci za projektne inicijative koje su se tokom godine ukazale. S tim u vezi izdvojili bi:

- 1) **Twinning light projekat „Unaprijeđenje integrisanog alata i ažuriranje inventara emisija zagađujućih materija u vazduh za period 2011-2019“** ('Development of Upgraded Integrated Tool and Update of Air Emissions Inventory for the period 2011-2019') - projekat finansiran iz EU fondova (IPA)

Indikator uspjehnosti: konačni izvještaj odobren od strane Ministarstva finansija Crne Gore, interna revizija sprovedena od strane Austrijskih partnera;

Status: završeno

Objasnenje: Projekat je sproveden u skladu sa pravilima EU, međutim, kapaciteti Agencije su oslabljeni godinu dana nakon sprovođenja projekta zbog nedostatka kadra, gubitka zaposlenih, koji su radili na međunarodnom izvještavanju o emisijama zagađujućih supstanci u vazduh i gasova staklene bašte

- 2) **ERASMUS+ Razvoj regionalnog zajedničkog master programa u oblasti zaštite i upravljanja morskom sredinom („Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management (MEP&M)“)**, projekat br. 619239-EPP-1-2020-1-ME-EPPKA2-CBHE-JP

Indikator uspjehnosti: periodično izvještavanje sa strane Agencije kao partnera završeno; Master program na engleskom jeziku izrađen i predat na akreditaciju;

Status: redovno izvještavanje (periodično) završeno; projekat produžen za 6 mjeseci (do avgusta 2024. godine)

- 3) **ERASMUS+ ZERO C projekat**

Status: projekat odobren za finansiranje

Rezultati-aktivnosti: dekarbonizacija i ozelenjavanje sektora pomorstva uz edukaciju, treninge i adekvatno planiranje mjera koje se odnose na smanjenje emisija CO₂ i gernalno parametara koji su važni sa aspekta kvaliteta vazduha i primjenu zelenih praksi

- 4) **Strategija za Mediteran (StrategyForMed)**

Status: projekat odobren za finansiranje i očekuje se početak

Rezultati-aktivnosti: Razvoj zelene strategije za Mediteran

- 5) **Projekat „Podrška u kompletiranju funkcionalnog uspostavljanja Registra zagađivača (PRTR) i katastra zagađivača“**

Status: realizovana Studijska posjeta Agenciji za zaštitu životne sredine Srbije, tražen produžetak roka za realizaciju ostalih aktivnosti tokom 2024. i dobijena saglasnost Eko-Fonda

Rezultati-aktivnosti: Studijska posjeta Agenciji za zaštitu životne sredine Srbije, nadogradnja dobijenog PRTR Sistema sa neophodnim modulima za katastar

zagađivača, obuka korisnika PRTR Sistema i katastra kako u Agenciji tako i zagađivača, razvoj priručnika- web sajta, priručnika za korišćenje sistema i sl.

6) GEF 7 „Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori“

Status: Projekat otpočeo u martu 2023. i traje do 2028. godine

Rezultati-aktivnosti: Izrada Studija zaštite za Durmitor i Skadarsko jezero i prikupljanje podataka o biodiverzitetu shodno metodologiji Natura 2000

7) Projekat “Unapređenje sistema upravljanja plastičnim otpadom u Crnoj Gori”

Status: Projekat odobren od strane Bazelske Konvencije u martu 2023. – međutim implementacija još nije otpočela

Rezultati-aktivnosti: podizanje svijesti o upravljanju otpadom kroz pilot aktivnosti nabavke i funkcionisanja mašine za prikupljanje plastičnog otpada sa povratom nekog benefita, pilotiranje sistema prikupljanja plastičnog otpada u zamjenu za manje benefite u nekom dijelu nekog grada, obuka vezano za EPR, zamjena plastične ambalaže u ugostiteljskoj djelatnosti.

8) Kod organizacije TIKa (pri Turskoj Ambasadi) odobrena su dva projekta: jedan vezan za morska zaštićena područja i nabavku podvodnog drona i drugi za polenske stanice i polen.

Projekti čiji je Agencija korisnik rezultata:

9) Projekat Izrade Projektnog zadatka za “Informacioni sistem za Produženu odgovornost”

Status: Projekat otpočeo u martu 2023. i traje do 2028. godine

Rezultati-aktivnosti: Projektni zadatak za “Informacioni sistem za Produženu odgovornost”, obuka o funkcionisanju Sistema, izrada podzakonskih akata po pitanju EPR

10) IPA Natura 2000

Rezultati-aktivnosti: Nastavak istraživanja po pitanju Nature 2000, Izrada plana monitoringa, obuke, izrada komunikacione strategije i realizacija komunikacionih aktivnosti po pitanju Nature 2000

Projekti za koje je konkurisano ali još uvijek nema informacije o odobrenju

- projektni prijedlog **CRAFTS** prošao je 1. fazu i čekaju se rezultati evaluacije
- projektni prijedlog **GREENROUTES** prošao je 1. fazu i čekaju se rezultati evaluacije
- projektni predlog **PREBIODUNES** prošao je 1. fazu i čekaju se rezultati evaluacije
- Projektat predat kod Ambasade Republike Koreje za opremu – dron, mikroskop, prema za kvalitet vazduha

Projekti za koje je Agencija za zaštitu životne sredine dala podršku

- Projekat Cirkular Dig Bild “Unapređenje primjene tehnologija za hitno reagovanje vezano za cirkularnu ekonomiju u građevinskoj industriji u regionu Dunava u kontekstu održivog korišćenja za održivu budućnost”

Status: Projekat otpočeo 2023. godine Rezultati-aktivnosti: Unapređenje primjene tehnologija za hitno reagovanje vezano za cirkularnu ekonomiju u građevinskoj industriji u regionu Dunava u kontekstu održivog korišćenja za održivu budućnost.

- **IPA Prekogranični program saradnje Crna Gora - Albania “Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosphere”** Status: Projekat otpočeo u junu 2022. i traje do 2025. Rezultati-aktivnosti: Izrada nominacionog fajla za prekogranični rezervat biosfere – Sliv Skadarskog jezera, konsultativni proces i obuke.
- **BESTBlet projekat**
Status: projekat je odobren
Rezultati-aktivnosti: zaštita i restauracija postojećih ekoloških struktura i kapaciteta za samo regulaciju šuma i močvara.
- Projekat „Zamjena upotrebe plastike u javnim ustanovama“ – pridruženi partner na inicijativu ZERO WASTE NVO.
- Projekat „Nastavak monitoringa Kernje“ – na inicijativu Crnogorskog društva ekologa.
- Horison projekat GREENWAYS koji se odnosi na aktivnosti vezano za dekarbonizaciju pomorskog transporta.

16. Naziv aktivnosti: Prikupljanje podataka za potrebe godišnjih izvještaja katastarsa lovišta

Indikator uspješnosti: Prikupljeni podaci za katastar lovišta za tekuću godinu unešeni u EIS – informacioni sistem

Status: realizovano

Obrazloženje: U sklopu podrške i ispunjavanja obaveza nacionalnog izvještavanja realizovalo se prikupljanje, analiza i unos podataka katastarsa lovišta, od strane 35 lovačkih organizacija u zemlji (za prethodnu izvještajnu godinu). Međutim isti nisu mogli biti unijeti u EIS sistem iz razloga navedenih pod tačkom 12.

17. Naziv aktivnosti: Kontinuirana komunikacija i saradnja sa medijima, te analiza medijskog izvještavanja u kontekstu pominjanja Agencije u javnosti

Indikator uspješnosti: Realizovana kontinuirana komunikacija i saradnja sa medijima, te analiza medijskog izvještavanja u kontekstu pominjanja Agencije u javnosti

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Obrazloženje: U sklopu navedene aktivnosti tokom 2023. odgovoreno je na više od pedeset zahtjeva predstavnicima medija i realizovana je organizacija nekoliko Press konferencija.

Takođe, realizovano je pružanje relevantnih informacija o radu Agencije po njihovom zahtjevu, stanju životne sredine u Crnoj Gori i uložnim naporima za očuvanje okoline što je uključivalo brzu i tačnu reakciju na upite kako bi se spriječile netačne informacije i održala reputacija institucije.

18. Naziv aktivnosti: Redovno ažuriranje evidencije - štampanih i elektronskih medija;

Indikator uspješnosti: Lista evidencije štampanih i elektronskih medija

Status: Lista evidencije štampanih i elektronskih medija je redovno ažurirana.

19. Naziv aktivnosti: Redovno ažuriranje evidencije - Volonterskog kluba Agencije za zaštitu životne sredine;

Indikator uspješnosti: Uspostavljena i redovno ažurirana lista volontera

Status: realizovano- nastavlja se u kontinuitetu

Objasnenje: Realizovane su aktivnosti na sprovođenju i unapređenju Arhuske konvencije kao spone između državnih organa i šire društvene zajednice - putem dodjele volonterskih legitimacija. Ukupno je, tokom 2023. godine, dodijeljeno 28 volonterskih legitimacija.

20. Naziv aktivnosti: Saradnja sa državnim organima, lokalnim samoupravama i ostalim relevantnim institucijama

Indikator uspješnosti: Realizovane aktivnosti iz djelokruga rada Sektora

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Objasnenje: Tokom 2023. godine realizovana je kontinuirana saradnja u cilju prikupljanja i razmjene podataka i informacija za potrebe izrade strateških dokumenata i informacionog sistema Agencije, te organizacija zajedničkih aktivnosti kako je navedeno pod tačkom 21. Potpisan je Memorandum sa Opštinom Plužine. Organizovane su zajedničke akcije sa opštinama Herceg Novi, Danilovgrad i Tivat, zatim sa preduzećima "Čistoća" d.o.o. iz Podgorice i Regionalnim vodovodom i "VIKPG" iz Podgorice. Sa opštinama Plav i Gusinje saradnja povodom organizovanja Naučne konferencije.

21. Naziv aktivnosti: Saradnja sa organizacijama civilnog sektora

Indikator uspješnosti: Realizovane aktivnosti iz djelokruga rada Sektora

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Objasnenje: Saradnja sa organizacijama civilnog sektora sprovodi se u kontinuitetu, a sve u cilju razmjene informacija, planova i inicijativa ključnih za unapređenje stanja životne sredine u našoj zemlji. U vezi sa tim nastaviće se komunikacija preko Google grupe Agencije sa ekološkim NVO. Konkretno pružena je podrška za projektne ideje i aplikacije od strane Agencije za zaštitu životne sredine. Zajedničke akcije organizovane sa Ekopatriotizmom i Zero Waste Montenegro. Pored toga zajednička aktivnost sa Predragom Tomovićem – "Oči Podgorice".

22. Naziv aktivnosti: Obilježavanje važnijih ekoloških datuma i organizacija ekoloških akcija čišćenja i ozelenjavanja; Nastavak ekološke kampanje "ZA LJEPŠU I ZDRAVIJU CRNU GORU"; Učešće Agencije u kampanji „Novi list Crne Gore”; Obilježavanje 15 godina od osnivanja Agencije za zaštitu životne sredine kroz niz edukativnih aktivnosti o radu Agencije i Redovne akcije reciklaže

Indikator uspješnosti: Realizovane predviđene tematske aktivnosti

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Objasnenje: Realizovano je edukovanje šire javnosti o ključnim ekološkim izazovima koji nas okružuju jer je svjesnost prvi korak prema promjeni, a naša inicijativa služi kao platforma za informisanje i osvještavanje ljudi o važnosti očuvanja životne sredine. S tim u vezi, kroz organizaciju ekoloških akcija, tokom 2023. obilježeni su sljedeći datumi:

- Međunarodni dan zaštite životne sredine: dodjela sadnica zainteresovanim opštinama (Nikšić, Šavnik, Kolašin, Mojkovac);

- Dan planete Zemlje: organizovana planinarska tura kroz kanjon Mrtvice sa zaposlenima iz Agencije i saradnicima; dodjela sadnica osnovnim školama koje su tog dana vršile ozelenjavanje dvorišta;
- Međunarodni dan Vode: organizovano čišćenje skalina u Podgorici i kratka edukacija o značaju vode sa mališanima iz 5 privatnih predškolskih ustanova;

Dok je uspješno realizovano 7 akcija čišćenja, 2 akcije ozelenjavanja i 4 akcije „Plastikom po začinsko i ukrasno bilje”.

Pored toga uspješno sprovedeno:

- ekološka akcija "Zajedno za idealnu okolinu" koju je Agencija realizovala u saradnji sa Zavodom za školstvo i brendom IDEA;
- Saradnja sa NLB bankom kroz donacije sadnica za obrazovne ustanove širom Crne Gore;
- Dodjela sadnica maslina i bijelog bora, sjemena suncokreta preko društvenih mreža;
- Zbrinjavanje nelegalno uvezenih jedinki Sokolova.

23. Naziv aktivnosti: Stalna podrška promociji rada Agencije, putem pripreme i obezbjeđivanja sadržaja za web portal i društvene mreže Agencije za zaštitu životne sredine

Indikator uspješnosti: Ažurirani svi informativni portali i mreže Agencije za zaštitu životne sredine

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Objašnjenje: Tokom 2023. godine realizovana je podrška promociji aktivnosti Agencije za zaštitu životne sredine putem kreiranja sadržaja za web stranicu i društvene mreže Agencije sa ciljem adekvatnog informisanja javnosti i obezbjeđivanja transparentnosti u radu što obuhvata redovno osmišljavanje sadržaja (na dnevnom nivou), ažuriranje postojećih informacija i dodavanje novih sekcija u saradnji sa kolegama iz ostalih sektora Agencije.

24. Naziv aktivnosti: Kontinuirano odgovaranje na upite građana

Indikator uspješnosti: Broj upita građana

Status: realizovano - nastavlja se u kontinuitetu

Objašnjenje: Tokom 2023. godine Agencija za zaštitu životne sredine primila je ukupno 12 zahtjeva od čega oko desetak prijava za nelegalnu eksploataciju šljunka, koje su građani anonimno dostavili Agenciji. Isto je proslijeđeno nadležnim organima na postupanje o čemu smo povratno informisali podnosiocima upita.

25. Naziv aktivnosti: Namjenske informativne publikacije, plakati, brošure i drugi načini vizuelne podrške u komunikaciji sa ciljnim grupama

Indikator uspješnosti: Realizovane predviđene aktivnosti

Status: realizovano

Objašnjenje: Tokom 2023. godine publikovane su: Crvena lista gmizavaca i vodozemaca Crne Gore; Crvena lista ptica, Crvena lista dnevnih leptira. Takođe, realizovan je rad na prikupljanju podataka i osmišljavanju mape bioiverziteta Crne Gore za poklon osnovnim školama i preostaje štampa iste i priprema interaktivne varijante za sajt Agencije kao i rad vezan za Informator o cjelokupnom radu Agencije koji još uvijek u izradi.

26. Naziv aktivnosti: Organizacija Naučne konferencije "Zaštita prirode i životne sredine - stanje, značaj i perspektive"

Indikator uspješnosti: Uspješno organizovana konferencija u periodu 20-23. septembra 2023. godine u Nacionalnom parku "Prokletije" u Plavu i Gusinju sa brojnim učesnicima iz zemlje i regiona.

Status: realizovano

Obrazloženje: Agencija za zaštitu životne sredine organizovala je dvodnevnu naučnu konferenciju "Zaštita prirode i životne sredine" povodom jubileja 15 godina rada institucije, ujedno i 32. godine od donošenja Deklaracije o ekološkoj državi. Na istoj je učestvovalo preko 150 učesnika iz Crne Gore i zemalja regiona. Tokom dvodnevnog rada učesnicu su imali priliku da diskutuju i razmijene stavove i mišljenja po pitanju aktuelnih tema iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Pripremljen je zbornik apstrakta radova koji su bili prijavljeni za Konferenciju i organizacija iste je ocijenjena kao veoma značajna i uspješna. U pomenutom Zborniku našlo se oko 120 dostavljenih apstrakata.

27. Naziv aktivnosti: Dodjela priznanja Eko ambasadora

Indikator uspješnosti: Dodijeljena priznanja Eko ambasador

Status: realizovano

Obrazloženje: U svrhu promocije zaštite životne sredine i prepoznavanja društvenog aktivizma, Agencija je u decembru 2023. godine uručila deset priznanja Eko ambasadora istaknutim ekološkim aktivistima u prošloj godini.

Pored navedenog realizovane su brojne aktivnosti učešća na obukama radionicama i sastancima od kojih bi pomenuli:

- 17.01.2023.g – "I zelena i digitalna – transformacija kojoj se teži", u okviru Dijaloga za Digitalnu agendu. Događaj su organizovali Privredna komora i NVO 35mm;
- 09.02.2023.g. - Going Environmental conference "Environment, Conflict, Media" govoreći na temu: „Da li politike o pitanjima životne sredine i borbi protiv klimatskih promjena dobijaju ili gube na značaju u vašoj zemlji i regionu?;
- 28.02.2023.g.- Prisustvo prezentaciji Nacionalnog akcionog plana za 2023 - 2024. godinu u okviru inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu (POU). Događaj organizovali Ministarstvo javne uprave i Nacionalni demokratski institut (NDI);
- 21.03.2023.g.- Prisustvo Prezentaciji rezultata istraživanja o modelima saradnje nauke i privrede. Događaj organizovan od strane NVO ADP Zid;
- 19.04.2023.g. – „Kako ostvariti održivi razvoj - politika i praksa u regionu Zapadnog Balkana“;
- 26.04.2023.g. – Prisustvo prezentaciji u Upravi pomorske sigurnosti i upravljanja lukama u Baru, vezano za donaciju opreme za zaštitu mora od zagađenja od strane EU;
- 08.05.2023.g. – Prisustvo ceremoniji potpisivanja Memoranduma o saradnji sa opštinom Plužine.
- 10.05.2023.g. – Prisustvo i organizacija potpisivanja Memoranduma o saradnji između Agencije za zaštitu životne sredine i „Asocijacija Eko Vrtića Crne Gore“;
- 17.05. – u hotelu Hilton učešće na informativnoj sesiji povodom Interreg VI-A IPA CBC program Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021-2027, koji je objavio svoj 1. poziv za podnošenje projektnih predloga.
- 24.05.2023.g.- Prisustvo Koferenciji u Nikšiću, u organizaciji NVO „Eco team“;

- 29.05.2023.g. – Učešće u radionici u Nikšiću, u organizaciji NVO „Eko tim“ na temu: „Predstavljanje rezultata mapiranja razvojnog potencijala solara i vjetra na teritoriji opštine Nikšić“;
- 05.06.2023.g. - Prisustvo info sesiji - Konkurs za sufinansiranje nacionalnih naučno-istraživačkih projekata MNTR u prostorijama Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja;
- 09.06.2023.g. – Otvaranje Eko karnevala u Budvi;
- 26.06.2023.g. – Prisustvo prezentaciji projekta: „Novi pristup revitalizaciji životne sredine- NERA“ u opštini Tuzi. Riječ je o projektu prekogranične saradnje Crne Gore i Kosova;
- 16-18.07.2023. – Prisustvo obuci u Beogradu vezano za implementaciju PRTR protokola i katastarsa zagađivača životne sredine;
- 20.07.2023.g. –potpisan Memorandum o saradnji sa kompanijom Coca Cola Hellenic Crna Gora i partnerima u projektu, vezano za nastavak kampanje „Uhvati čist talas“;
- 27.07.2023.g. Prisustvo konferenciji „Smanjenje korupcije u oblasti zaštite životne sredine“, u organizaciji KOD-a, Mreže za omladinski aktivizam Crne Gore (MOACG), Zumiraj.me, Eko-tim-a i Nacionalnog demokratskog instituta (NDI);
- 02.10.2023.g. - prisustvo Poslovnom forumu Rumunija - Crna Gora;
- 25 i 26.11.2023.g. – Prisustvo Forumu: „Perspektive ekološkog oporavka Crne Gore“ u Ulcinju u organizaciji NVO Građanska alijansa;
- 07.12.2023.g. - prisustvo sastanku IPARD
- Učešće u studijskoj posjeti Briselu koja se odnosila na prenos znanja u oblasti upravljanja otpadom, produženoj odgovornosti proizvođača otpada (EPR);
- Prisustvo sastancima Sektorske radne grupe radi priprema Operativnog programa 2024-2027. Vezano za istu priprema Project Factsheet-a za jedan od predloženih projekata.

Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja

I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI

Kontinuirane i realizovane aktivnosti

1. Naziv aktivnosti: Izdavanje dozvola u 2023. godini

Indikator uspješnosti: Uspješno završeni svi započeti postupci

Status: realizovano

Obrazloženje: Agencija za zaštitu životne sredine u 2023.godini izdala je:

- **54** dozvole za obavljanje prometa
- **18** dozvola za obavljanje radijacione djelatnosti
- **26** odobrenja za prevoz radioaktivnih materijala

2. Naziv aktivnosti: Monitoring radioaktivnosti u životnoj sredini u 2023. godini

Indikator uspješnosti: Realizovan program monitoringa - prezentovani rezultati u Informaciji o stanju životne sredine za 2022. godinu

Status: realizovano

Obrazloženje: Sistematsko ispitivanje radionuklida vrši se u: vazduhu, zemljištu, rijekama, jezerima i moru, čvrstim i tečnim padavinama, građevinskom materijalu, vodi za piće, životnim namirnicama i stočnoj hrani, predmetima opšte upotrebe. Osim toga mjeri se i jačina apsorbirane doze γ zračenja u vazduhu i vrši se ispitivanje nivoa izlaganja radonu u boravišnim prostorijama. Shodno članu 9 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore”, broj 56/09), Agencija za zaštitu životne sredine priprema godišnji Predlog programa sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji na predlog Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, usvaja Vlada Crne Gore. Program sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji se sprovodi od 1999. godine, vrši se radi utvrđivanja prisustva radionuklida u životnoj sredini i procjene nivoa izlaganja stanovništva jonizujućem zračenju i to u normalnim uslovima, i u slučaju sumnje na radijacioni udes i u toku radijacionog udesa. Program realizuju tehnički servisi/organizacije izabrane putem tenderske procedure.

3. Naziv aktivnosti: Monitoring radioaktivnosti u životnoj sredini u 2023. godini – izrada programa

Indikator uspješnosti: Izrađen Program sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini za 2023. godinu.

Status: realizovano

4. Naziv aktivnosti: Uspostavljanje operativne mreže GDR stanica i njeno povezivanje sa EURDEP-om

Indikator uspješnosti: Uspostavljena operativna GDR mreža

Status: djelimično realizovano

Obrazloženje: Uspostavljanje mreže mjernih stanica koja obezbjeđuje neprekidno mjerenje jačine ambijentalnog ekvivalenta doze gama zračenja u vazduhu radi procjene izloženosti stanovništva zračenju, kao i za korišćenje sistema za ranu najavu radiološkog događaja i kasnije umrežavanje u evropski sistem za razmjenu radioloških podataka je obaveza koja se mora ispuniti zbog obaveza iz Pregovaračkog poglavlja 15, a najviše zbog sigurnosti i bezbjednosti stanovništva. Sedam od devet mjernih stanica je umreženo. Dvije mjerne GDR stanice (Herceg Novi i Berane) nijesu operativne, još uvijek.

5. Naziv aktivnosti: Obezbijediti uslove za uspostavljanje 24/7 dežurstva službenika Odjeljenja

Indikator uspješnosti: Uspostavljeno 24/7 dežurstva službenika

Status: nije realizovano

Obrazloženje: Neophodno je bilo obezbijediti 24/7 dežurstva službenika Odjeljenja za učešće u: Unificiranom sistemu za razmjenu informacija, incidenata i hitnih slučajeva za ranu najavu incidenata koji uključuju radioaktivne izvore sa potencijalnim prekograničnim uticajima (USIE), Evropskoj platformi za razmjenu radioloških podataka (EURDEP) i u timu i Sistemu za procjenu rizika i prognoze (modeliranja) u slučaju radijacionih i nuklearnih nesreća (JRODOS). Kako u ovoj godini nije bilo zapošljavanja službenika u ovom odjeljenju, to je jasno da dežurstvo nije moguće uspostaviti sa trenutnim brojem fizičara 2 (dva) sa znanjem engleskog jezika.

6. Naziv aktivnosti: Poslovi iz oblasti primjene Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja

Indikator uspješnosti: Realizovane aktivnosti u djelokrugu rada Odjeljenja

Status: realizuje se kontinuirano

Obrazloženje: U skladu sa Zakonom o zaštiti od nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", br. 35/13), službenici Odjeljenja za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja vrše izdavanje dozvola za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja, za korišćenje izvora elektromagnetnih polja, uređaja koji emituju optičko zračenje ili sadrže izvore optičkog zračenja i uređaja koji emituju ultrazvuk, kao i dozvola za stručno osposobljavanje lica odgovornih za sprovođenje mjera zaštite od nejonizujućih zračenja.

7. Naziv aktivnosti: Organizacija radionice u vezi sadržaja radona u vodi za piće

Indikator uspješnosti: Realizovane radionice

Status: realizovano

Obrazloženje: U više navrata, sa kolegama iz Centra za ekotoksikološka ispitivanja, održali smo sastanke na ovu temu.

8. Naziv aktivnosti: Formiranje nacionalne baze podataka o radonu i imenovati lica za unos podataka

Indikator uspješnosti: Formirana baza (uz imenovana lica)

Status: nije realizovano

Obrazloženje: Još uvijek ne postoji propis koji definiše podatke koje navedena baza treba da sadrži pa je nije moguće ni napraviti.

Agencija u ovoj oblasti radi na sprovođenju važećih propisa, kada je riječ o bazi podataka o radonu propisi ne postoje.

Sa informatičke strane bi bilo previše zahtjevno kreirati bazu pa je potom korigovati u skladu sa novim tj. usvojenim propisima, koji trenutno ne postoje.

9. Naziv aktivnosti: Obilježavanje Evropskog dana radona, 7. novembar 2023. godine

Indikator uspješnosti: Obilježen dan radona

Status: realizovano

Obrazloženje: Dan radona objeležili smo sa kolegama iz Centra za ekotoksikološka ispitivanja, razgovarajući o različitim metodama mjerenja, upoređujući prednosti i mane navedenih mjerenja.

10. Naziv aktivnosti: Učešće u osam (8) regionalnih projekata Međunarodne agencije za atomsku energiju

Indikator uspješnosti: Realizovani sastanci, trening kursevi i radionice i priprema dokumenata predviđenih projektima, instalacija opreme

Status: realizovano

Obrazloženje: Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja učestvovalaće u sljedećih osam (8) regionalnih, četvorogodišnjih, projekata Međunarodne agencije za atomsku energiju i jedan projekat EU:

1. RER 7014 „Unapređivanje monitoringa i procjena zaštite od zračenja u regionu“;
2. RER 9153 „Poboljšanje regionalnih kapaciteta za kontrolu dugotrajnog rizika usljed izlaganja stanovništva radonu u kućama i na radnim mjestima“;
3. RER 9146 „Poboljšanje kapaciteta zemalja članica za planiranje i implementaciju projekata dekomisije“;
4. RER 9154 „Poboljšanje implementacije integriranih programa za sigurno upravljanje radioaktivnim otpadom“;
5. RER 9156 „Stvaranje infrastrukture za obrazovanje i trening u oblasti zaštite od zračenja“;
6. RER9158 „Jačanje regulatorne infrastrukture u zaštiti od zračenja“;
7. RER9159 „Jačanje primjene principa zaštite od zračenja u kontroli izlaganja stanovništva zračenju“;
8. RER 9160 „Jačanje sposobnosti država članica u oblasti pristupa zasnovanih na procjeni rizika i podrška upravljanju teškim nesrećama“;

Pored ovih, predstavnici Agencije su učestvovali u Interegionalnom projektu Međunarodne agencije za atomsku energiju INT91“86 Druga faza projekta Održavanje kontrole radioaktivnih izvora od nastanka do konačnog odlaganja izvora“, u kome učestvuju predstavnici 30 država.

Osim navedenog, službenici Odjeljenja su učestvovali u važnom projektu podržanom od strane Evropske komisije „EuropeAid/140203/DH/SER/MULTI Pripremljenost i reagovanje u vanrednim situacijama u zemljama Zapadnog Balkana“, koji se završio 2023. godine, a kroz koji je dobijen JRODOS softver. Kroz ovaj projekat su instalirane nove tri GDR stanice čime se pogašćala mreža stanica i učinila operativnom.

Službenici Odjeljenja za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja, aktivno su uzeli učešće u ovim projektima kroz različite sastanke, trening kurseve i radionice i pripremu dokumenata predviđenih projektima, instalaciju opreme itd.

Napomena: Odjeljenje se pri izdavanju dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti Bolnici CODRA za korišćenje PET skenera susrelo sa neadekvatnim podzakonskim aktima koji uopšte ne prepoznaju ovu vrstu medicinske prakse.

Navedeni problem smo višemjesečnim radom uspješno prevazišli, primjenjujući direktno međunarodne standarde, u odsustvu domaćih propisa.

Poslovi koji se tiču Izrade registra izvora nejonizujućih zračenja u Crnoj Gori, uključujući zatečene značajne izvore nejonizujućih zračenja, Izradu uputstava za izdavanje dozvola iz oblasti zaštite od nejonizujućih zračenja nijesu mogli biti obavljani jer na poslovima primjene Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja radi samo jedan službenik.

Službenici Agencije, na zahtjev Ministarstva, redovno dostavljaju podatke i informacije iz obje oblasti, što predstavlja redovne aktivnosti pregovaračkog procesa evropske integracije Crne Gore u pregovaračkim poglavljima 15, 19, 24, 30 i 31.

Odjeljenje za sprovođenje ekonomskih instrumenata u oblasti zaštite životne sredine

I PRIKAZ REALIZACIJE CILJEVA I PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI (što obuhvata mjere i aktivnosti, izvršavanja zakona i drugih propisa)

Zakon o životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 52/16,72/19), u članu 77, propisuje da su eko-naknade naknade zbog zagađivanja životne sredine koje se plaćaju po principu "zagađivač plaća". Eko-naknade su dužna da plaćaju pravna i fizička lica za: ispuštanje zagađujućih materija u vazduh; uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač; stvaranje i deponovanje opasnog otpada. Agencija za zaštitu životne sredine na osnovu dostavljenog izvještaja zagađivača vrši obračun eko-naknada i to shodno Uredbi o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine („Sl. list RCG“, br.26/97, 9/00, 52/00 i „Sl. list Crne Gore“, br. 33/08, 5/09, 64/09, 40/11, 49/11, 119/22) kojom je utvrđena visina naknada, način obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine koje plaćaju pravna i fizička lica i to:

- Odredbama člana 2 navedene Uredbe propisano je da pravna lica koja koriste ložišna postrojenja i postrojenja na električnu energiju instalisane snage veće od 1 MW, plaćaju mjesečno, naknadu zbog zagađivanja životne sredine.
- Naknade po osnovu člana 4 Uredbe utvrđene su za pravna lica koja uvoze supstance koje uništavaju ozonski omotač.
- Odredbama člana 5 iste Uredbe propisano je da pravna lica koja stvaraju i deponuju opasan otpad koji sadrži jedan ili više sastojaka toksičnih materija i supstanci, plaćaju mjesečno naknade po toni, za stvaranje i deponovanje otpada.

Odjeljenje je na osnovu predatih Godišnjih izvještaja o količinama nastalog otpada uspjelo da izvrši obračun eko naknada za sve obaveznike i od ukupno 245 obrađenih izvještaja, za 136 donijelo Rješenje. U toku su izrade novih Rješenja, jer Odjeljenje i dalje nastavlja da intenzivno radi na izradi novih obračuna, vršeći kontrolu dostavljenih izvještaja iz prethodnih godina.

Tabela 1. EKO NAKNADE POREĐENJE OD 2020. DO 2024.

Godina	Primljeni izvještaji	Izdata Rješenja
2023. god. - za '22. godinu	245	136
2022. god. - za '21. godinu	140	71
2021. god. - za '20. godinu	108	49

Tabela 2. IZVJEŠTAJI ZA 2022. GODINU. - Pregled naplate eko taksi

ZAGAĐIVAČ	PIB	ST. OTPAD u t	DEP. OTPAD u t	UKUPNO U €

1.	JZU Dom Zdravlja Cetinje	02082390	1,679		254,39
2.	ZU Dom Zdravlja Dimitrije Dika Marenic	02015862	0,570		86,36
3.	Klinički centar Crne Gore	02015366	287,497		43.559,13
4.	Engine Repair Solutions d.o.o.	03133923	3,160		478,77
5.	ZU Dom Zdravlja Boško Dedejić Mojkovac	02006944	0,794		120,30
6.	Zavod za transfuziju krvi Crne Gore	02863847	8,325		1.261,32
7.	Industrija piva i sokova Trebjesa d.o.o.	02000989	0,400		60,60
8.	Ina Crna Gora d.o.o.	02305054	18,190		3.348,37
9.	Luštica development a.d.	50941296005	1,00		151,51
10.	Glosarij d.o.o.	02118912	0,0126		1,91
11.	Dental Clinic PZU	02737949	0,125		189,38
12.	Osmanagić CO d.o.o.	02293544	2,4	2,4	545,42
13.	Autoremont Osmanagić a.d.	02117916	2,48		375,74
14.	Mehanizacija i programat a.d.	02259648	1,05		159,08
15.	JZU Dom Zdravlja Ulcinj	02015129	0,774		117,26
16.	Gradir montenegro d.o.o.	02620359	6,26		948,45
17.	JZU Opšta bolnica Bijelo Polje	02014670	9,12		1.381,77
18.	Šimšić Montmilk d.o.o.	02271176	0,400		60,6
19.	Lukoil Montenegro d.o.o.	02630419	2,76		418,16
20.	Hemomont d.o.o.	02204185	1,47		222,71
21.	Pegasus d.o.o.	02739208	1,16		175,75
22.	Efel Travel d.o.o.	02404451	1,44		218,17
23.	Rudnik uglja a.d.	02009501	72,21	7,26	11.490,47
24.	Institut za javno zdravlje	02015340	16,58		2.512,03
25.	Dewaco M d.o.o.	03146316	4,88		739,36
26.	Slavija Comerc d.o.o.	02124009	0,420		63,63
27.	Navar incorporated d.o.o	02346303	8,050	1,400	1.431,76
28.	Genex.me d.o.o.	02966336	7,480		1.133,29
29.	Možura Wind Park d.o.o.	02724391	0,470		71.2
30.	Alliance d.o.o.	02165473	10,015		1.517,37
31.	Jugopetrol a.d.	02013258	29,400		4.454,39
32.	Otpadne vode d.o.o.	03304388	1,040	0,770	216,65

33.	Adriatic 42 d.o.o.	02700930	58,480		8.860,30
34.	China Road and Bridge Corporation CRBS	03016480	6,774		1.026,32
35.	Auto servis Knežević d.o.o.	02455013	0,270		40,90
36.	Opšta bolnica Danilo I	02010496	3,350		507,55
37.	PSC Knežević d.o.o.	03032221-302	0,790	0,790	179,53
38.	Neregelia d.o.o.	02313707	1,156		175,14
39.	Putevi d.o.o.	02653893	1,960	1,120	296,65
40.	Pino Mont d.o.o.	02947188	0,120	0,120	27,27
41.	Braća Magud d.o.o.	02424312	1,700		257,56
42.	Auto centar Šahinović d.o.o.	02951452	0,160		24,24
43.	Telemach Crna Gora d.o.o.	02811618	1,00		151,51
44.	Cedis d.o.o.	03099873	32,639		4.925,13
45.	AMS-Jašarović Centar	02685370	0,200		30,30
46.	Blue Service d.o.o.	03261646	0,050		11,35
47.	ZU Dom Zdravlja Bar	02015137	1,576		238,78
48.	DMD Delta d.o.o.	02329115	0,115	0,115	151,62
49.	Autodok d.o.o.	03447880	0,125	0,156	30,74
50.	Čistoća d.o.o.	02407493	2,270		343,92
51.	Farmegra d.o.o.	02281864	0,090		13,63
52.	Strabag a.d.	02013703	2,56		387,86
53.	Intertehna d.o.o.	02046598	0,09		13,63
54.	Vodovod i kanalizacija d.o.o. Nikšić	02033143	0,920		139,38
55.	AG Komerc d.o.o.	02774542	0,220		33,33
56.	ZU Dom Zdravlja Podgorica	02015374	8,540	2,390	1.474,93
57.	Port of Adria a.d.	02766658	2,700		409,07
58.	Auto Suki d.o.o.	02427974	0,210		31,81
59.	SZR Martinovići	2801975290018	0,112		16,96
60.	Auto servis i Šlep služba Marković	10516345	0,300	0,300	15,45
61.	Becić Trade d.o.o.	02114062	0,160	0,160	36,36
62.	JU Specijalistička veterinarska ustanova	02424401	1,571		238,02
63.	Luka Bar a.d.	02002558	51,380		7.784,58
64.	Elektroprivreda Crne Gore a.d.	02002230	97,640	77,300	20.648,9

65.	EPCG - Željezara Nikšić D.o.o	03530272	106,500	3.867,62	309.108,02
66.	ZU Dom Zdravlja Andrijevića	02287129	0,264		39,99
67.	Kalamper d.o.o.	02100762	0,050		7,57
68.	JZU Dom Zdravlja	02080672	1,473		223,17
69.	Mcommerce d.o.o.	02366711	0,410		62,11
70.	Autotamaris d.o.o.	02132028	0,600	0,600	136,35
71.	Tofi d.o.o.	02066769	0,510		7,27
72.	Preduzetnik Bubanja Dragić- Auto servis Buba	0605992272006	0,470	0,460	106,80
73.	PZU Specijalna bolnica Ars Medica	02148293	0,290		43,93
74.	Srđo d.o.o.	02069598	0,040		6,06
75.	Company D.A.J.M.I. d.o.o.	02434296	5,170		783,30
76.	Vujačić Company d.o.o.	02782367	0,520		78,78
77.	JZU Dom Zdravlja Herceg Novi	02007827	3,8746		587,04
78.	DN-Popović d.o.o.	02316641	0,600		90,9
79.	Network garage d.o.o.	03001911	0,630	0,630	143,17
80.	Oktopod d.o.o.	02090759	0,470		71,20
81.	AMV Provita d.o.o. Veterinarska ambulanta	02732564	0,012		1,81
82.	JU Dom Zdravlja Dr Branko Zogović Plav	02079135	1,590		240,90
83.	Blue Line d.o.o.	02033356	3,26		493,92
84.	Auto Stop d.o.o.	03178781	0,220		33,33
85.	JZU Specijalna bolnica Vaso Čuković	02013070	3,28		496,95
86.	Auto Kuća Baneb	02273985	0,139		31,57
87.	JZU Opšta bolnica Nikšić	02002337	3,62		548,46
88.	Pelengić Trade d.o.o	02271338	1,00		151,51
89.	Krušo d.o.o.	02100452	0,690		104,54
90.	Špedsirovina d.o.o.	02222736	0,810		122,72
91.	W&R Dinamic Company d.o.o.	02255693	0,45	0,45	102,25
92.	Tara-Aerospace a.d.	02464691	0,051	15,040	1.147,00
93.	PZU Mansa Medica	02217384	0,010		1,51
94.	PVU Prima-Vet	02227886	0,043		6,51
95.	Tujko D.o.o.	02125200	0,840	0,840	190,89
96.	13. Jul Pantaze a.d.	02016281	4,900		742,39

97.	AMB Auto servis d.o.o.	03253651	0,390	0,390	79,53
98.	Daido Metal a.d.	02013053	5,340		809,06
99.	ZU Dom Zdravlja Kolašin	02015889	0,750		113,63
100.	Metović international d.o.o.	02746417	0,610		92,42
101.	JZU Opšta bolnica Pljevlja	02009951	1,096		166,05
102.	PVU Montvet	02304457	0,0894		13,54
103.	R.S.Rakočević d.o.o.	02644134	0,200	0,200	45,45
104.	Smatsa d.o.	02627744	4,210		637,85
105.	Carinvest d.o.o	02349124	0,640	1,920	242,2
106.	Rokšped Auto Centar d.o.o.	02976820	1,560		236,35
107.	Mačić d.o.o.	02931770	0,180	0,050	31,05
108.	ENI Montenegro B.V. DSD	03081222	14,160		2.145,38
109.	CG Elektroprenosni sistem AD CGES	02751372	124,600		18.878,14
110.	General Electric Montenegro	03081028	8,790		1.331,77
111.	D.o.o. Tim Company	02994127	1,570		237,87
112.	Moj LAB PZU Poliklinika	03322246	4,720		715,12
113.	INPEK A.D.	03322247	0,330	0,330	74,98
114.	SBPB Dr Jovan Bulajić Brezovik	02001594	3,150	0,365	504,52
115.	Crnogorski Telekom AD	02289377	29,300		4.439,24
116.	One Crna Gora	02242974	8,840		1.339,34
117.	Eko Medika d.o.o.	02777762	0,450		68,17
118.	Prento yacht assistant d.o.o.	02753685	3,740		566,64
119.	D.o.o. Truck Servis Esko	03407756	0,410		62,11
120.	Željeznička infrastruktura Crne Gore AD	02723816	85,500	84,600	19.362,55
121.	D.o.o. Motonautica group	02786214	1,370		207,56
122.	West Balkans Machinery CG	03280411	0,900		136,35
123.	Čelebić D.O.O.	02073048	0,700	1,750	238,61
124.	Hi Poliex AD	02035057	0,160		24,24
125.	AD Maljat Stone	02000466	0,220	1,110	117,41
126.	Radio i televizija Crne Gore	02020220	1,110		166,66
127.	Možura d.o.o.	02736381	0,980		148,47
128.	Auto Servis Radetić	2770598321026	0,450		68,17

129.	REP-SET D.o.o.	02750465	0,160		24,24
130.	Hidro Rad D.o.o.	02946777	0,260	0,260	59,08
131.	IGP FIDIJA D.o.o.	02111616	0,020		3,00
132.	Auto Servis Vuksanović	2705968240014	0,350	0,350	79,53
133.	Bolex D.o.o.	02191881	0,320	0,320	72,72
134.	Kov-Car D.o.o. Tivat	02884909	0,450	0,450	102,25
135.	Cijevna Komerc D.o.o.	02070812	0,210		31,81
136.	Elektroprivreda Crne Gore a.d. TE Pljevlja	02002230	VAZDUH		212.550,40

Opasni otpad: 495.949,00€

Vazduh: 212.550,40 €

UKUPNO: 708.499,40 €

Evidentno je:

- 42% povećanje za 2022. u odnosu na 2021. godinu;
- 31% povećanje za 2021. u odnosu na 2020. godinu.

Pored primarnih obaveza shodno nadležnostima Odjeljenja, službenici Agencije su učestvovali u sljedećim aktivnostima:

- Twinning Light projekat;
- MEP&M projekat „Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management“;
- Realizacija - Ugovor male vrijednosti sa UNEP/MAP-om u kontekstu podrške realizacije praćenje stanja morskog ekosistema;
- Uspostavljanje registara ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR sistem);
- Projekat “Podrška u kompletiranju funkcionalnog uspostavljanja Registra zagađivača (PRTR) i katastra zagađivača“;
- GEF 7 „Integriranje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori“;
- Organizacija Naučne konferencije “Zaštita prirode i životne sredine - stanje, značaj i perspektive”
- Učestvovanje u administrativnoj podršci u Izradi Studija zaštite i to za: Lipsku pećinu, Rijeku Čehotine, Gradski park Pljevlja, Topolica - Bar, Đalovića Klisuru - Bijelo Polje, Studija revizije NP Lovćen - Studija revizije za postojeća zaštićena područja u Obalnom području Crne Gore, Studija rijeke Mrtvice, Studije revizije zaštićenog prirodnog dobra Botaničke bašte sa park šumom Dulovine u Opštini Kolašin, Projekat „Integriranje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori“; Natura 2000 - administrativno praćenje.

II OSTALE AKTIVNOSTI

Učešće u nastavku akcija sadnje u školskim dvorištima u sklopu kampanje “Za ljepšu i zdraviju Crnu Goru”, kroz aktivnosti izrade analize škola koje su već bile predmet aktivnosti i nakon toga napravljen je presjek i određene su škole koje još treba posjetiti. Završene su posjete školama u Kotoru, Kolašinu, Žabljaku, Danilovgradu, dok je kancelarija u Beranama sprovela aktivnosti u Rožajama, Bijelom Polju i Pljevljima.

Kako je 22.11.2022. godine, otvorena dežurna telefonska linija za sva pitanja vezana za zaštitu prirode u čemu odjeljenje aktivno učestvuje, kao i kada je riječ o odgovorima na dostavljena pitanja putem sajta Arhus centara.

Kontinuirani rad Arhusa odnosi se na:

- Analizu domaće i pravne regulative i prakse koja se primjenjuje prilikom razmatranja zahtjeva javnosti za dobijanje informacija o životnoj sredini. Poštujući principe Arhuske konvencije kao i probleme u primjeni zakonske regulative, nadležnom ministarstvu dostavljamo predloge izmjene Zakona.
- Davanje uputstava o sprovođenju odredbi Arhuske konvencije i o nacionalnim propisima i procedurama u vezi zahtjeva javnosti za dobijanje informacija o životnoj sredini. Transparentan rad Agencije, kao i pružanje pomoći zainteresovanim stranama, je jedan od većih učinaka zaposlenih, pa je samo u 2023. godini bilo više od 150 zahtjeva za informacijama o životnoj sredini.
- Sprovođenje obuke predstavnika organizacija civilnog društva o pitanjima pristupa informacijama, uključujući pripremu i slanje zahtjeva za dobijanje informacija o životnoj sredini javnoj upravi, vršeno u kontinuitetu.
- Pružanje pomoći u unapređivanju procedura vezanih za učešće javnosti koje su dio propisa u oblasti procjene uticaja na životnu sredinu kao i promovisanje obavještanja zainteresovane javnosti o donošenju odluka u što ranijoj fazi procesa. Kao primjer pozitivne prakse navodimo podatak da smo shodno saradnji sa građanima pokrenuli postupke utvrđivanja štete u životnoj sredini, čime se omogućilo da u saradnji sa državnim i lokalnim organima dođemo do značajnih informacija u datim postupcima.
- Organizovanje javnih rasprava i promovisanje prakse učešća javnosti vršeno u kontinuitetu.
- Predavanja za učenike, treninzi za NVO koje se bave ekologijom, sastanci sa građanima i privrednicima, priprema edukativnih brošura, kao i rad sa medijima vršeno u kontinuitetu.

Takođe, shodno članu 6 Arhuske konvencije u Agenciji za zaštitu životne sredine, po svim pitanjima izdavanja dozvola i saglasnosti, ista objavljuje na svojoj web adresi i javnost ima mogućnost da se sa istim upozna. U slučaju traženja dodatnih informacija uvijek stojimo na raspolaganju za objašnjenja kao i direktni uvid u kancelariji.

Pristup izradi elaborata shvaćeno kao jedno od značajnijih pitanja i organizovan je sastanak sa svim privrednim društvima koja se bave izradom elaborata i saglasnosti na životnu sredinu. Takođe, rad Agencije je transparentan i javan pa je samim tim svako rješenje o potrebi izrade procjene uticaja na životnu sredinu objavljeno na sajtu uz svu prateću dokumentaciju. Po

pitanjima ostalih dozvola i saglasnosti, primjenjujući zakone i konvencije uz dužno poštovanje građana Crne Gore i njihovog zdravlja, ista se redovno objavljuju na sajtu Agencije.

Zaposleni u Beranama su organizovali i učestvovali u sledećim projektima:

- Primljen zahtjev od JU OŠ – Nedakusi - Bijelo Polje za donaciju sadnog materijala. Isti proslijeđen na dalje odlučivanje nadležnima.
- 17.02.2023. Učešće na trening seminaru u Bijelom Polju.
- Značaj Arhuske konvencije u unapređenju kvaliteta životne sredine u lokalnim zajednicama u organizaciji NVO Natura-Kolašin.
- Prisustvo završnoj Konferenciji projekta “Udružimo se radi očuvanja životne sredine” - koju NVO “Centar ekoloških inicijativa” sprovodi kao dio Regionalnog programa lokalne demokratije na zapadnom Balkanu.
- Na poziv uprave JU OŠ “Radomir Mitrović” iz Berana učešće u izradi Akcionog plana Eko škole za 2023. godinu. Zaključno sa 30.04.2023. godine, održana su dva sastanka i izrađen Akcioni plan Eko škole za 2023. godinu.
- Sastanak sa NVO Beranda i Cedis u cilju pružanja podrške za postavljanja platforme za gnijezdenje u neposrednoj blizini već postojećeg gnijezda koje rode koriste u Polimskoj ulici.
- Uspostavljena komunikacija sa školama za nastavak edukativnih radionica i obilježavanja ekoloških datuma za 2023. godinu.
- Sastanak Radne grupe za odabir Eko volontera.
- Članstvo u Radnoj grupi za izradu Strateškog plana razvoja opštine Berane za period 2024-2031. godine.
- Godišnji popis bibliotečkog fonda, evidencija posjete biblioteci, izdavanje na revers i ažuriranje stručne literature u biblioteci.
- Seminar “Ispitivanje potreba lokalnih uprava na sjeveru CG” za izradu Lokalnih planova kvaliteta vazduha.
- Akcija ozelenjavanja školskog dvorišta JU OŠ “Vladislav Ribnikar” – Rasovo - Bijelo Polje.
- Radni sastanak u susret obilježavanja Svjetskog dana zaštite životne sredine - 5. juna. Sastanku su prisustvovali predstavnici Sekretarijata za komunalno stambene poslove, saobraćaj i zaštitu životne sredine Opštine Berane, predstavnici Komunalnog preduzeća –sektor Gradsko zelenilo, kao i NVO “Centar ekoloških inicijativa” iz Berana.
- Akcija čišćenja lokaliteta parkovske površine - zaštićenog kulturnog dobra Spomen kompleksa Jasikovac.
- Obilježavanje Svjetskog dana zaštite životne sredine - Akcija ozelenjavanja u saradnji sa Opštinom Berane i NVO “Centar ekoloških inicijativa”.
- Donacija sadnica JPU “Radmila Nedić”, Berane.
- Pošumnjavanje požarom zahvaćenog područja Mjesne zajednice Polica, Berane.
- Učešće na sastanku Komiteta za usaglašenost povodom 25. godišnjice usvajanja Arhuske konvencije – Ženeva (putem Zoom platforme).
- Posjeta učenika Gimnazije “Panto Mališić” biblioteci Arhus centra, upoznavanje sa stručnom literaturom iz oblasti zaštite životne sredine...

- Učešće na dvodnevnoj Međunarodnoj konferenciji – Zelena agenda za zapadni Balkan - Beograd (putem Zoom platforme).
- Sastanak Radne grupe za izradu Strateškog plana razvoja opštine Berane.
- Dvadeset sedmi sastanak Radne grupe stranaka Arhuske konvencije (učešće putem Zoom platforme).
- Učešće na Naučnoj konferenciji “Zaštita prirode i životne sredine, stanje, značaj i perspektve” u Plavu i Gusinju. Priprema rezimea. Kancelarija Berane je prijavila dva rada za konferenciju:
  1. *Promovisanje dobre prakse i transparentnosti u upravljanju životnom sredinom kroz rad Arhus centara*
  2. *Upravljanje prirodnim potencijalom nacionalnog parka Prokletije*
- Objavljivanje Javnog poziva za uključivanje zainteresovane javnosti – Nacrt državnog plana upravljanja otpadom
- Učešće na Međunarodnom sajmu poljoprivrede u Beranama organizovanjem akcije – Plastikom po začinsko bilje.
- Organizacija i učešće - Akcija čišćenja na dionici Seošnica-Honsići u Rožajama.
- Učešće na Trening seminaru u organizaciji OEBS-a u Beogradu – Mehanizmi usklađenosti prema Arhuskoj konvenciji.
- Učešće - Osmi sastanak Radne grupe za pristup informacijama i radionica o informacijama o proizvodima (putem Zoom platforme).
- Organizacija Trening seminara “Značaj informisanja građana o Arhuskoj konvenciji” čiji su učesnici bili predstavnici Mjesnih zajednica iz Berana.
- Organizovana posjeta školama i predstavljanje zaštićenih područja i Crvenih lista zaštićenih vrsta u Crnoj Gori (SMŠ “Branko Zogović” - Berane i JUOŠ „Mahmut Adrović”- Petnjica)
- Organizacija i učešće na godišnjem sastanku Arhus centara Crne Gore u Podgorici. Memorandumom o saradnji Arhus centri Crne Gore, institucionalno utemeljeni kao dio vladinih i nevladinih organizacija, su se obavezali zajednički djelovati i doprinijeti unapređenju stanja životne sredine u Crnoj Gori.

Služba za opšte i pravne poslove, ljudske resurse, finansije i javne nabavke

1. U izvještajnom periodu pripremljen je i dostavljen resornom ministarstvu nacrt Budžeta za 2024. godinu, a odnosio se na specifikaciju neophodnih budžetskih sredstava za nesmetan rad Agencije.
2. Pripremani su podaci za obračun zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih i spoljnih saradnika za 2023. godinu.
3. Popunjen je i dostavljen Obrazac o realizaciji programskog budžeta za 2023. godinu Državnom trezoru.
4. Pripremljen je i dostavljen Godišnji izvještaj (GI FMC) o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema finasijskog upravljanja i kontrola Agenciji, Centralnoj jedinici za harmonizaciju.

5. U skladu sa zakonskom obavezom donošenja Plana integriteta, propisanim članom 68 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, nakon formirane radne grupe, pripremljen je i koncipiran Plan integriteta Agencije za zaštitu životne sredine za dvogodišnji period od 2022-2024. godine.
6. Obrađivani su i redovno dostavljani Poreskoj upravi IOPPD obrasci (izvještaji o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima) na lična primanja i ostale isplate kako iz radnog odnosa, tako isto su obrađivane i poreske prijave za isplate angažovanih saradnika po osnovu procjene uticaja na životnu sredinu i projektnih aktivnosti.
7. Sve izmjene u kadrovskom popunjavanju evidentirane su kod poreskog organa na način što su im dostavljani obrasci JPR, sa pratećom dokumentacijom u zakonskom roku.
8. Popunjeni su obrasci M-4 za sve zaposlene u prethodnoj poslovnoj godini.
9. Pripremljen je i dostavljen izvještaj (INV) o investicijama u osnovna sredstva Zavodu za statistiku.
10. Pripremljen je i dostavljen izvještaj - Stanje neizmirenih obaveza za 2023. godinu Direktoratu državnog trezora.
11. Pripremljeni su i dostavljeni kvartalni izvještaji za utvrđivanje portfolija dugova za 2023. godinu Direktoratu državnog trezora.
12. Praćena je realizacija ugovorenih projekatnih i drugih aktivnosti u kojima participira kako kadar Agencije, tako i angažovani spoljni saradnici, vođenjem odgovarajuće evidencije.
13. Pripremani su zahtjevi za blagovremeno korišćenje sredstava za namjene predviđene Budžetom i finansijskim planom stvarajući time materijalne uslove za nesmetano funkcionisanje predviđenih aktivnosti u instituciji.
14. Kvartalno je pravljen izvještaj o dinamici utroška kako budžetskih sredstava tako i sredstava od djelatnosti organa i donacija te namjenskih sredstava.
15. Koncipirani su i dostavljani podaci, izvještaji i drugi informaciono-dokumentacioni materijali po zahtjevima ministarstava i drugih državnih organa, privrednih subjekata, kroz međusobno ostvarenu korespondenciju.
16. Troškovi blagajne odnosili su se na troškove dnevnica za službena putovanja, troškove putarina, korišćenje trajekta, parkinga i sl. Svi putni nalozi pravilno su evidentirani, popunjavani, a u prilogu istih priložena je prateća knjigovodstvena dokumentacija, sa potpisanim izvještajem o izvršenom službenom putovanju zaposlenog.
17. Vršeni su prijem svih pismena upućenih Agenciji preko pošte ili neposredno i otklanjani nedostaci koji se mogu otkloniti prilikom prijema pošte, vršeno zavođenje odnosno evidencija kroz knjige prijema pošte, vršena otprema pošte preko dostavne knjige organima i institucijama.
18. U skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama Agencija za zaštitu životne sredine je u toku 2023. godine primila 66 zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Broj usvojenih zahtjeva 44, broj odbijenih 13, nadležnim organima na dalje postupanje prosljeđeno je 4 zahtjeva, donešeno je 1 obavještenje, dok su 3 zahtjeva ostala neriješena. Podnijete su 4 žalbe, postupci su u toku. Sva rješenja donešena shodno Zahtjevima unešena su na web aplikaciji Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Takođe, sva rješenja objavljena su na internet stranici Agencije.